Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Октябрийн 21-hээ гарана | № 199 (15522) | 1980 оной августын 28, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй Буряадай обкомой VII пленум

ОЛОНИИТЭТЭЙ ПАРТИИН ХОЛБОО БЭЕЛҮҮЛДЭГ ШУХАЛА АРГА ДҮРШЭЛ

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. МОДОГОЕВОЙ элидхэлhээ

Манай Ленинскэ парт-совет арад коммунис-туулатын харюусалгатай-ын үедэ оршожо байна. Л. И. Брежневэй хэлэhэнэй-р, 1980 он хадаа энэ жэлэй шидхэхы жэл-та зуураа, орэхэ табан-ай үндэhэ hууринь боло-йна. Энэ жэл болобол-ийн XXVI съездэ эдэб-йгээр бэлдэхэ саг мүк,— элидхэлшэ тэмдэглээ.

Үнөө манай бүхы парти, хүсэ шадалаа КПСС-ийн болон ажахын ор-гуд, профсоюзууд, ком-л, ажалша коллективүүд XXV съездын шидхэбэ-дые бэелүүлхэ, арбада-табан жэлэй түсэбые-гэ ба үлүүлэн дүүргэ-хэ хэрэгтэ зорюулжа байна.

Съездын хараалhан олон зүйлнүүдынь амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ, совет арадай ажабайдалай үдэр бүрийн хэрэг болон мүнхэжөө.

Арбадахи табан жэлэй он жэлнүүдэй туршала манай орон экономическа болон социальна хүгжэлтын та-лаар нилээд урагшаа дав-шаа, арадай материальна, соёлой-ажаhуудалай хэмжээн эрид дээшэлээ.

Совет гүрэнэй болон бүхы хани барисаата социалис оронуудай улаасхоорондын нэрэ хүндые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй ябуулдаг тодо hонор, шууд сэхэ гадаадын политика hэтэрүүгээр ябуулагдажа байна.

Партийн XXIII, XXIV, XXV съезднүүдэй тодорхойлhон КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэ-гэ, коммунис байгуулалгадахи амжалтанууд, бүхы ангинууд, социальна бүлэгүүдэй, наци болон үндэhэ яhатанай улам хани барисаанай бэхижэжэ байгаа нэгэдэл ороной үзэл сурталай-политическэ байдалда саг үргэлжэ гүнзэгы-гөөр нүлөөлнэ, энхэ тэнигл-эн байдал тогтоохо, оюун бодол хүгжөөхэ үнэн сэхэ байдал хангаха хэрэгтэ нүлөөлнэ.

Партийн XXV съездын баталhан социальна программа бэелүүлхэ талаар манай ороно-ло айхабтар ехэ хүдэлмэриин хэгдэhые онсолон тэмдэглэхэ шухала. Табан жэлэй үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада ажалшадай олзо 13 процентhээ үлүү ехээр ургаа. Үйлэдбэридэ хабаагүй hалбаринуудай хүдэлмэришэдэй салин хүлhэ нэмэхэ гэhэн табан жэлэй социальна томо ехэ хэмжээ ябуулгануудай нэгэн нёдондо бэелүүлэгдэжэ дүүрэhэн эзргэтэй. Энэ хэмжээ ябуулганууд хадаа 30 миллионhоо үлүү хүдэлмэрилэгшэдэй аша туhада бэелүүлэгдэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай материальна болон ажаhуудалай эрхэ байдалые саашадань hайжаруулха талаар хэмжээнүүд абтаа.

Дүрбэн жэлэй туршада хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай hарын салин хүлhээнэй хэмжээн 145-hаа 163 түхэриг хүрэтэрөө нэмэгдэн байна. Хэрэглэмжын нинтын фонднууд эдэ жэлнүүдтэ 22 процент ехэ болоо.

Байрын гэрнүүдые барилга хурдан түргэнөөр бодхоогдоно. Дүрбэн жэлэй туршада 423 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Иихэлээрээ шэнэ байрануудта багсаамжаар 40 миллион хүн зөөжэ орэhон болоно.

Партийн XXVI съездэ бэлэдхэл манай ороной нинтэ-политическэ бүхы ажабайдалай гол шухала удхань мүнөө болоод байна. Буряад ороной ажалшад бүхы совет арад шэнги КПСС-эй ЦК-гай июнийн (1980 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Л. И. Брежневэй элидхэл соо заагдаhан заабари болон тобшололнуудые үргэн нинтэ олоной хабаадалгатай суглааануудай, митингнүүдэй болохо үедэ нэгэн hаналтайгаар дэмжээд, болохоёо байhан съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар үгтаха гээшэ гол шухала зорилго мүн болоно гэжэ тоолоно.

• • •

КПСС-эй XXV съездын тодорхойлhон Совет гүрэнэй байгууламжые, социалис демократи хүгжөөлгые нарижуулан hайжаруулха асуудалнууд шухала hуури эзэлнэ гэжэ А. У. Модогоев тэмдэглэhэн байна.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

Нүхэр Л. И. Брежнев Алма-Ата ошобо

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев Алма-Ата ошохоёо Москваhаа августын 27-до мордобо. Тэрэ Казахай ССР-эй болон Казахстанай Коммунис партийн 60 жэлэй ойе hайндэрлэлгэдэ хабаатаха байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар, бүсад нүхэд нүхэр Л. И. Брежневые аэродром дээрэhээ үдэшэбэ. (ТАСС).

ЗАМБУУЛИНАЙ hОНИН

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). Леонид Попов болон Валерий Рюмин Газар шадарай замбуулинай дайдада 140 үдэр соо хүдэлмэрилэ.

«Салют-6»—«Союз-37» замбуулинай комплексын экипаж Газарай байгаалийн баялигуудые ба оршон тойронхине шэнжэлхэ программын ёhоор, хуурай газарай ба далайн зарим районуудые адаглан шэнжэлнэ, фото-зурагуудыень буулгана. Наранай гараха ба орохо үеэр Газарай атмосферын дээдэ хубиин бүридэлые шэнжэлхэ зорилготойгоор геофизическэ туршалганууdые хэнэ.

Комплексые автомат аргаар гравитационно тогтууритэй болголгын арга шэнжэлхэ талаар техническэ туршалга замбуулиндахи ниидэлгэдэ анха түрүүшынхеэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдэбэ. Энэ шэнэ арга жолоодогшогуйгөөр ниидэхэ замбуулинай станцинуудые hайнаар залан хүтэлхэ арга олгохо байна.

Полупроводнигай материалнуудай сулгы кристаллнуудые абаха зорилготойгоор «Кристалл» ба «Сплав» гэжэ технологическа түхеэрэлгэнүүдээр замбуулинай эрхэ байдалда материал абаха туршалганууd hүүлэй долоон хоногто үдэр бүри үнэргэгдөө.

Экипажай бэеые шалгаха медицинскэ шэнжэлгэнүүд хэгдээ. Космонавтнуудай физическэ упражненинүүдые хэхэдэнь, велоэргометрээр гүйлгэхэдэнь, зүрхэ-hудалдань ямараар нүлөөлнэб гэжэ шалгагдаа. Леонид Поповой, Валерий Рюминэй бэе hайн гэжэ шэнжэлгын дүнгүүд харуулба.

Газар шадарай замбуулиндахи хүдэлмэри түсэбөөр хараалагдаhан программын ёhоор бэелүүлэгдэнэ.

ЗОХЁОН БАЙГУУЛГЫН БА ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ПОЛИТИКА

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь нүхэр А. П. Кириленкын хэлэhэн үгэнүүдэй ба статьянуудай суглуулбари хэблэгдэн гараба. 1956 онhоо 1980 он болотор манай орон дотор ба хилын саана тэрэнэй хэлэhэн үгэнүүд, хэhэн элидхэлнүүд номдо оруулагдаа.

КПСС-эй политикын болон тэрэниие бэелүүлгын үндэhэн шухала асуудалнууд, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые түргэтхэхэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанарые дээшэлүүлхэ, ажалай бүтээсэ ехэ болгохо, ажахые түсэблэлгэ ба эрхилэгтые нарижуулан hайжаруулха талаар арадай ажахын шухала асуудалнуудые харуулhан статьянууд суглуулбарида мүн лэ оруулагдаа.

Политическэ литературын хэблэлээр энэ ном гаргагдаа. (ТАСС).

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛ—БҮГЭДЫН ХЭРЭГ

ФОТО РЕПОРТАЖ

ОЛООРОО ХАБААДАНА

Ситын адууhа малда барцүрхөөр үбhэ тэжээл хэжэ абаха хэрэгтэнь ситэйгээр хабаадалсажа, дыгөө хубитые ехээр ая гэжэ үүсэл гаргаа. Прибайкалийн районой-ийн арадай депутатый поселково Советэй Түрхэ hуурингда оршо-амжи оргааануудай, ор-ацинуудай коллективүүд-ийн дэмжэбэ. Тиигэжэ-ын арадай депутатуудай-ково Совет эблжэтэ-дээрээ энэ асуудал-ын хэлсэд, «Зырянский» эдо 1700 центнер hайн-ртай үбhэ бэлэдхэжэ ту-ой зорилго хараалаа.

Энэ шиидхэбэриин абтаhанай улаа поселково Советэй Николаевич Андреевэй хүтэлбэри-доро тэжээл бэлэдхэгшэдэй түсхай штаб байгуулагдажа, үбhэшэдэй хүдэлмэри hайнаар эмхидхэгдэнэ. Тодорхойлбол, штабай гэшүүд организаци, эмхи зуураануудай коллективүүдтэ үбhэ сабшаха үчастогуудые хубаарилан даалгажа үгэдэг гүримтай. Мүн эдеэ хоолоор, транспортаар хангаха хүдэлмэри эмхидхэгдэнэ.

Наратай сэлмэг тэрэ үдэр Түрхын лесхозой бүлэг хүдэлмэришэд даалгагдаhан участогтаа ошожо, гар хажуураар сабшажа захалаа. Эдэнэрэй хурса хажуур хангалтама үнэртэй ногоо урматайгаар сабшажа, ута баалнууд hубагдажа захалба. Үдэрэй халуунай эхилтэр сабшаhанай удаа урда үдэр үнагаагдаhан ногоогоо суглуулжа бухаллахаяа яарабад. Нигэжэ эндэ түрүүшын бухалнууд олоор жэрылдэжэ захалаа hэн.

Эндэhээ тэ саанахана дунда hургуулийн, тиигээд Соболихинай модо бэлэдхэлгын участогай коллективүүд баhал эмхитэйгээр ажаллахань харагдана. Хаа-хаанагүй хажуурай ханхинаха шэнгэн абяан, хүн зоной хүхюун согтой хөөрэлдөөн холоhоо суурьяатан дуулдана. Гэр хажуурша hөөг бүргааhанай узуураар ургаhан ногоо шадамараар ухашалан сабшана. Эндэ дошо дэгнүүлтэй участогай бүhэсөө ургаhан ногоон үлөөгдэнгүй унагаагдажа, тэжээл элбэгээр абтана.

Гэртээ гар hуда hуунхаар эндэ ержэ үбhэ сабшахада өөрэгүйл байна. Үдэрэй үнгэрhэниинь шэ мэдэгдэнэгүй, —гэжэ пенсионерка Лидия Александровна Андреева хоорэнэ.

Түрхэ hуурингда ажаhуургшад, мүн эмхи зургааануудай хүдэлмэрилэгшэд мүнөө хоёр мянга гаран центнер hайн шанартай үбhэ hүрилжэ абанхай. Эндэ илангаяа Түрхын лесхозой, hургуулийн коллективүүд hайнаар ажаллаа гэжэ тэмдэглэлтэй. Эдэ үдэрнүүдтэ үүсхэл гаргагшадай үряае hайшаан дэмжэжэ, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан дурсагдагша поселково Советэй харьяата hуурин, тосхондо ажаhуургшад, ногооной шэмэтэйдэ үбhэ бүри схэдэр бэлэдхэжэ абахын түлөө урда мэтэ эршэмтэйгээр ажаллажа байгаа hэн.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Горячинскын тусхай больницын хүдэлмэридэгшэд В. И. Корнева, Г. Т. Кулаков ажалдаа. 2. Тэжээл бэлэдхэгшэд Л. А. Андреева, А. Г. Черноярова.

Авторай фотонууд.

ХАЖУУР ҮЛГЭХЭ ЭРТЭ

Сабшалга, тармалга дүүгэhэн мэдээсэл, хамагай-ийн, Жампаран Цыденовой-ийн, Харанайн совхозо-ийн контородо ерэбэ. Пенсионер-ууд, нарайтай эхэнэрнүүд-ийн ажа, 8 хүнhөө бүридэ-ийн звено болодо, совхозойн-ийн түб hуурингда дүтэ 30 ийн хэhэг хэhэг сабшалан-ийн абаhан юм.

Маитэй шударгыгаар ажалдаг звеногойхид ногооной-ийн шэмэтэйдэ сабшалгаяа дүүргэжэ, мэтэршье тармалга, сомолгоёо түгэсхэбэ. Наратай үдэрнүүд тудаа. Багшанар В. Б. Шарастепановай, С. А. Цыбиковагай, гэрэй эзэн эхэнэр Е. Д. Цыденовагай ороддосотой ажалые тэмдэглэмээр.

—Гектар бүрийн арбан дүрбөөд центнер үбhэ бэлэдхэхэ зомди. Түсэбшье дүүрэhэн байха. Багсаахада, хаhадуул ошохо гэжэ hанагдана. Хамта найман hүри сомогдоо. Арбан зургаан бухал дээрэшье сомогдоhон hүри бии. Үбhэнэйшье шанарта үзэлэн үгы даа, — гэжэ звеногой гэшүүн, түсхайта пенсионер Аюр Цыбикович Цыбиков хэлээд, нэмээнэ: —Хажуур, тармуур үлгөө гэжэ бү hанагты, ушөө эртэ. Хаана, юун байнаб —халаахай уhан шаралжаа, ожорhо, дэрhэ—юрэл малай аманда оруулжа боломорр юумэ хуу баранинь үшөө эблүүлхэ, суглуулхабди. Заримамай ондоошье—ядарhан, тухашарhан звенодо ошожо туhалха гү. Юрэдөөл үнөөхи тоомжогүй пенсионернүүд ганирха гэшоо даа, — гэжэ хүхиэ.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Захаамингай район.

ҮЛ ТАТАХААРАА—ҮБhЭНДЭ

Ан янгүй—элүүр лэ hаа пенсионершье, гэрэй эхэнүүшье, зүнай-тада байгаада багша-болоод, сүлөөшэг ажал-ба хангшанар, конто-хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө-ын мэргэжэлтэд, бого-хэлэхэдэ, хажуур бари-адаха хүн бүхэн мүнөө тэжээл бэлэдхэлдэ ха-лсаха ёнотой гэhэн үряа совхозоо гараhан юм.

Үряа манай хүршэ бойнхидшье гаргаhан, Облика доторнайшье-дэhэниинь мэдээжэ.

Энэhээ манай совхозой ажахын мэргэжэлтэд-ад мэргэжэлтэдээ сэхэ ажалдань орхёод лэ) бултал үбhэ хуряалгада гараhан байнабди. Дүрбэн отделениин ветеринарна фельдшернүүд, зоотехнигүүд, агрономууд — булта үбhэндэ. Би нёдондо ажаллаhан Дархинтын-Дэгтэ гэжэ газарта С. Б. Цыреновэй даадаг 11 хүнhөө бүридэhэн залуушуулай звенодо үбhэ хуряалсанаб. Саада жэлнүүдтэ 22—24 hүри табигдадаг газарта нёдондо 50 гаран hүри гэхэ гү, али 1200-гаад центнер үбhэн сомогдоhон юм. Харин мүнөө жэлдэ анханда сабшагдадаггүй газарнуудые нэмэжэ, нёдондо-нойхиhоо hуряргүй ехэ hайн шанартай үбhэ хуряаха зорилготой ажаллажа байнабди. Сомогдоhон hүринүүд дүшэндэ дүтэлөө. Үбhэнэй шанар hайн. Үбhэ хуряалгын hүүлээр үhээрэжэ ородог хура бороодо норо оротор норожо, үжэхэгүйнь тула hүринүүдээ арба дахин нюруулха, заhахабди. Сомоо бүхэн хашаалагдаха.

Манай Захаамингай районой дээдэ талын нютатуудта бороо хура дутамаггүй байжа, сабшалангуудаймнай уртаса муу бэшэ. Зорилго юуб гэхэдэ, элбэг ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр, шанар hайнтайгаар хуряажа, суглуулжа, хадагалжа абахал хэрэгтэй. Хэды элбэгээр абаашье hаа, малай тэжээл үлүүдэхэгүй.

Эндэхи хүдөө холын сабшалан дээрэ сентябрь hарын дүүрэтэр тэжээл бэлэдхэхээр газарнууд бии. Тиимэhээ манай звеногойхид ажалаа hаяр hаял хахадлажа ябана.

Дүрбэн отделенитэй манай совхоз арбадахи табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ, шэнэ табан жэлые hайн бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула нёдондонойхиhоо hуряргүй ехэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ гэжэ hанагдана.

Б. БАЛЬЖАНОВ,
Дүтэлүүрэй совхозой Хужарай отделениин ветеринарна врач.

Захаамин.

ЗАМБУУЛИНАЙ НИИДЭЛГЭ АМЖАЛТАТАЙГААР БЭЕЛҮҮЛhЭНЭЙНЬ ТҮЛӨӨ

СССР-эй ба СРВ-гэй космонавтнуудта совет шагналнууд Кремль соо барюулагдаба

СССР-эй летчик-космонавт В. В. Горбатко болон Вьетнамай Социалис Республикын эрхэтэн Фам Туан «Интеркосмос» гэжэ улаасхоорондын научна программые бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулба. Эдэнэй амжалтата ниидэлгэ бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада, замбуулинай дайдые амгалан ёhоор шэнжэлэн ашаглалгада социалис оронуудай аша үрэ ехэтэй харилсаанай шэнэ толотомо гэршэ жэшээ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев Советскэ Союзай үндэр дээдын шагналнуудые В. В. Горбаткодо, Фам Туанда августын 26-да Кремль соо барюулба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагша Н. И. Савинкин, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин түhалагша А. Н. Блатов, совет космонавтнуудые бэлдэглэн хүтэлбэрилэгшэ, авиацийн генерал-лейтенант В. А. Шаталов, бүсад түсхай түшаалтад, мүн СРВ-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Нгуен Хыу Май шагналнуудые барюулагдаа.

Шагналнуудые барюулхадаа, нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлээ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭhЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар! Замбуулинай дайдын улам үргэнөөр шэнжэлэгдэжэ, космонавтнуудай бүлын социалис оронуудай аха дүү арадуудай хүбүүдэр нэмэгдэжэ байhандань, урмашан баярланабди.

Тиин мүнөөдэр замбуулинай шэнэ аяншалгада хабаадагшадые: СССР-эй мэдээжэ летчик-космонавт Виктор Васильевич Горбатко болон тэрээнтэй хамта ниидэhэн нүхэр, Вьетнамай эрхэтэн Фам Туаниие үнэн зүрхэнhөө амаршалха аргатай болобобди. «Салют-6»—«Союз» гэжэ замбуулинай эрдэмшэнжэлгын комплекс дээрэ эдэнэр шэнжэлгэнүүд ба туршалганууdай бүхы программаяа бэелүүлээ, эрхим hайнаар бэелүүлээ.

Замбуулинай техникэ зохёон бүтээгшэд, газар дээрэхи албанай хүдэлмэрилэгшэд, мүн тинхэдэ улаасхоорондын шэнэ экипажые замбуулинай дайдада хүндэтэй халуунаар угтаhан манай алдарта космонавтнууд Леонид Иванович Попов, Валерий Викторович Рюмин тэдэнэртэй энэ амжалтые хубаалдана.

Социалис оронуудай космонавтнууд — шэнжэлэгшэдэй совет замбуулинай станцинууд дээрэ айлшалан морилолго холо холо хэгдэдэг болонхой. Чехословакийн, Польшын, ГДР-эй, Болгарийн, Венгрийн түлөөлэгшэд совет космонавтнуудтай хамта замбуулинай дайдада хүдэлhэн байна. Вьетнам арадай түлөөлэгшын мүнөө эдэнэртэ нэмэhэн ушарынь бидэнэй бултандамшай онсо баяр түрүүлнэ. Фам Туан Эхэ оронойгоо бэеэ дааhан байдалай түлөө тэмсэлдэ эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаад, харин мүнөө замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ харуулhан баатаршалгаараа арад зоноо алдаршуулба бшуу.

Замбуулинай холбоо барисаан хадаа социалис арадуудай үни үрдын ба бата бэхи хани барисаанай үргэлжэлэл болоно. Энэ хани барисаан хадаа туршалганууdай жэлнүүдэй найдамтай түшэг түлгуури hайн ажабайдалай түлөө, эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ агууехэ хүсэн болоно.

Социалис оронуудай арадуудай хани барисаанай hудалай сохисо хэзээдэшье таhалдахагүй юм гэжэ бидэ, коммунистнуд, батаар этигэнэбди. Жэлhээ жэлдэ тэрэ улам эли тодоор hалбаран бадарна, тэрэнэй аша үрэ арьбадхагдана.

Нүхэдүүд!

Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, СССР-эй летчик-космонавт Виктор Васильевич Горбатко улаасхоорондын экипажай бүридэлдэ орожо, замбуулинай ниидэлгэ хэхэдээ, эрэлхэг зориг, баатаршалга гаргаhанайнгаа түлөө СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указаар Ленинэй орденоор шагнагдаа.

Космонавт-шэнжэлэгшэ, Вьетнамай Социалис Республикын Герой Фам Туанда Ленинэй орден ба «Алтан Одон» гэжэ медаль барюулгатайгаар Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдобо.

Эдэ шагналнуудые барюулхадаа, Таанадта, хүндэтэ нүхэдүүд, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай, шэнэ эрмэлзэлгэнүүдые, шэнэ ехэ амжалтануудые түйлахыетнай үнэн зүрхэнhөө хүсэнэб.

• • •

В. В. Горбатко иигэжэ хэлэбэ: Манай Эхэ ороной үндэр дээдын шагналнуудые абахадаа, замбуулин соогуур советвьетнам улаасхоорондын ниидэлгэ бэелүүлхэ этигэл найдал бидэнэртэ олгоhонойтнай, «Интеркосмос» гэжэ программые бэелүүлгэдэ манай оруулhан багахан хубитада үндэр сэгнэлтэ үгэhэнэйтнай түлөө түрэл Коммунис партийнгаа Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй ба Совет правительствада, Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, үнэн зүрхэнэй талархалаа, гүнзэгы сэдьхэлэй баяр баясхалангаа хүргэжэ байhанаа мэдүүлнэбди.

XXII Олимпийн нааданууdай Москвада боложо байха үдэрнүүдтэ совет-вьетнам замбуулинай ниидэлгэ хэхэдээ, манай орон эб найрамдал, улаасхоорондын hаналаа нэгэдэлгэ болон хани барисаа тогтоохые хүсэжэ байhанаа бүхы арадуудта элирхэйлэн харуулаа.

Энэ ниидэлгэ СССР-эй ба СРВ-гэй олон жэлэй хани барисаанай, аша ехэтэй харилсаанай үрэ дүн болоно. Аха дүү социалис оронуудай арадуудай нягта харилсаа холбоое, хани барисаае бэхижүүлхэ тухайда КПСС-эй Центральна Комитедэй, Танай, хүндэтэ Леонид Ильич, саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулhанай ашаар энэ ниидэлгэ бэелүүлэгдээ.

«Салют-6»—«Союз-36» — Союз-37» гэжэ замбуулинай научна комплексын улаасхоорондын экипажда нүхэр Ле Зуантай хамта Танай үнэн зүрхэнэй амаршалганууdые, hайн hайхан хүсэлэнгүудые эльгээhэнэйтнай түлөө Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, баяр хүргэнэбди. Танай эсэгэ ёhоной анхарал оролдолго даалгабариннуудаа амжалтатайгаар бэелүүлгэдэмнай бидэниие зориггүүлаа. Газар шадарай замда ажалаа үргэлжэлүүлжэ байhан Леонид Попов болон Валерий Рюминдэ шэнэ хүсэ нэмээгээ.

Совет космонавтнууд, Космонавтнуудые бэлдэлгын түбэй бүхы бүридэл манай агууехэ социалис Эхэ ороние алдаршуулхын тула саашадаашье шэн габьяатайгаар ажаллаха, социалис оронуудай «Интеркосмос» гэжэ харилсаанай программые бэелүүлгэдэ, замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ шэнэ амжалта түйлажа, КПСС-эй XXVI съездые угтаха юм гэжэ В. В. Горбатко найдуулба.

Удаань Фам Туан үгэ хэлээ, Москвада, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэнэй ниислэл хотодо. Танай, хүндэтэ Леонид Ильич, гарhаа Советскэ Союзай эгээл үндэр дээдын шагнал абаха асари ехэ нэрэ хүндэ намда, Вьетнамай Социалис Республикын эрхэтэндэ, тудаба гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Энэ хадаа баатар габьяата вьетнам арадай хубүүндэ барюулагдаhан шагнал болоно гэжэ зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн, баяр баясхалантайгаар абанаб.

Замбуулинай дайда соогуур манай ниидэлгын хэгдэhэн жэл Эхэ ороноймни ойн баярта жэл болоо. Энэ хадаа Вьетнамай Коммунис партийн байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн, нүхэр Хо Ши Минэй түрэhөөр 90 жэлэй ойн, Вьетнамай бэеэ дааhан байдалай соносхогдоhоор 35 жэлэй ойн жэл мүн.

Та, хүндэтэ Леонид Ильич, КПВ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ле Зуантай хамта совет болон вьетнам арадуудай хани барисаае, харилсаа холбоое, манай Коммунис партийнгуудай хоорондохи аха дүү ёhоной холбоое бэхижүүлгэдэ сэгнэшэгүй хубитаяа оруулнат.

СССР-эй ба Вьетнамай космонавтнуудай хабаадалгатайгаар замбуулинай ниидэлгые бэлдэлгын, тэрэниие үнэргэлгын үүсхэлшэд болобот. Энэ ниидэлгын программа бүрин хүсэдөөр, амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. Танай үнэн зүрхэнэй талархалай, миниий арадта халуун дулаанаар хандалгын ба дүрлалай түлөө хүбүүн ёhоной айхабтар ехэ баяр баясхалангыемни хүлеэн абыт.

Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, элүүр энхэ ябахыетнай, эб найрамдалай, арадуудай хани барисаанай ба аха нүхэсэлэй, бүхы хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ hайхан ерээдүйн —коммунизмын түлөө тэмсэлдэ эдэнэй hаналаа нэгэдэлгын Ленинэй суртал hургаалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар үрэ түгэс ажал ябуулгадаа амжалтануудые түйлахыетнай Танда хүсэнэб.

Эдэнэй хэлэhэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнаглажа, альга ташалгаар угтаглаба.

Замбуулинай улаасхоорондын хамтын ниидэлгэ тухай дурасхаал болгожо, В. В. Горбатко улаасхоорондын экипажай замбуулинай комплексоор ниидэhэн тухай үнэмшэлгэ, космонавтнуудай замбуулинай дайдаhаа асарагдаhан космонавтнуудай гар табилгатай Леонид Ильичэй портрет. «Совет Социалис Республикануудай Союзай Конституци (Үндэhэн Хуули)» гэhэн ном нүхэр Л. И. Брежневтэ барюулhан байна.

Замбуулинай дайдада абажа ябаhан В. И. Ленинэй скульптурна дүрэ зурагые, СРВ-гэй Гүрэнэй гербые, Ханой хотын Бадин талмай дээрhээ асарагдаhан нангин шоройе Фам Туан нүхэр Л. И. Брежневтэ бэлэг болгон барибa.

(ТАСС).

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ VII ПЛЕНУМ

ОЛОНИИТЭТЭЙ ПАРТИИН ХОЛБОО БЭЕЛҮҮЛДЭГ ШУХАЛА АРГА ДҮРШ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Малай обществын саашадаа хүгжэхэтэй хамта, предприятиин болон бүхы гүрэнэй хэрэг хүтэлбэрилгэдэ ажалшадай хабаадалга улам эдэбхижэнэ. Ороной ажабайдалые хүтэлбэрилгэдэ ажалша олониитые үргэнөөр, бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулга хадаа совет обществын политическэ хүгжэлтын үндэһэн шухала хэрэгынь болоно. Эдэ ёһо гуримууд шэнэ совет Конституци дотор тусгаар бэшэгдэнхэй. Конституциэр тодорхойлогдоһон совет эрхэтэдэй политическэ эрхэ ба сүлөөнүүдэй дунда гүрэнэй эмхиннүүдэй ажал ябуулгые һайжаруулха тухай, тэдэнэй хүдэлмэридэхи дүтагдалнуудые шүүмжэлхэ талаар совет эрхэтэдтэ үгтэнэн эрхэ мүн.

Ажалшадай бэшэг болон мэдүүлгэнүүд хадаа партиин арадтаяа бэелүүлдэг шухала холбоонуудай нэгэ хубинь болодог гэшэ. Тэдээн дотор предприятинуудай, эмхи зургаануудай, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулга тухай мэдээсэгдэдэг, үнэтэ дурадхалнууд оруулагдадаг, дутуу дунданнуудые нюур сахингүй шүүмжэлһэн зүйлнүүдшье байдаг.

КПСС-эй обкомдо, партийна бусад комитедүүдтэ ороһон бэшэгүүдые шэнжэлхэдэ, республикын ажалшад, манай партиин дотоодын болон гадаадын политикые бүрин үгэс, гүйсэдөөр дэмжэжэ байһанаа, манай социалис гүрэнэй саашанхи хүгжэлтэдэ зорюулһан хэмжээ ябуулганнуудые һайшаажа байһанаа элирхэйлһэн байдаг.

Хүтэлбэрилхы органнуудта ороһон бэшэгүүдэй тоо һүүлэй жэлнүүдтэ улам олошоржо байна. Энэ хадаа ажалшадай эдэбхиин ургажа байһые тодорхойлон харуулна. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шийдхэбринүүдые һайшааһан, партиин ээлжээтэ съездыһ нэрэтэй солотойгоор үгтаха эрмэлзэлтэй байһанаа элирхэйлһэн бэшэгүүд партийна, совет органнуудта, газетэнүүдэй редакцида олоор абтана.

1978 оной байдалтай жэшэхэдэ, партиин обком, горком болон райкомуудта ороһон бэшэгүүдэй, мэдүүлгэнүүдэй тоо 20 процент олошороо. Эндэб асуудалнуудаар хүдэлмэришэдэй, колхозчидуудай, интеллигенциин партийна органнуудта хандадаг ушар манай партиин олоной дунда ехэ хүндэтэй байһые гэршэлнэ.

Тэрэ найдабариень хүндэлхэ, бэшэг болон мэдүүлгэнүүдтэ анхаралаа ехээр хандуулха гээшэ манай шухала зорилго болоно. Хүтэлбэрилхы органнуудта совет хүнүүдэй хандаһан нэгэшье ушар ехэл анхаралтайгаар, гүн сэдьхэлэй харилсаатайгаар угтагдаха эрхэтэй.

Эрхэтэдэй бэшэгүүдые, тэрэшэлэн үгөөрөө хэлэһэн хандалганнуудые хаража үзэхэ хүдэлмэри ябуулхадаа, парти болбол В. И. Ленинэй үндэһэн шухала заабаринуудые хүтэлбэри болгодог, тэрэнэй хүнүүдтэй хүдэлдэг арга дүршэлые жэшээ болгодог гээшэ.

Владимир Ильич ажалшадай бэшэгые эгээл шухала документ гэжэ тоолодог һэн. Тэрээн соол арадай ухаан бодолой, дүй дүршэлэй хубинь өршодог шуу. Тиимэһээ тэрэ бэшэг соо табигдаһан зүйлнүүдые үргэнөөр, нарин нягтаар шийдхэхыень, энэ хэрэгтэ албан хойрогоор хандаһан хүнүүдые шангаар зөмэлхыень зорилгэ табидаг бэлэй.

Бэшэгүүдые, мүн ажалшадай үгөөрөө хэлэһэн хандалгые хаража үзэхэ талаар Ленинэй тодорхойлһон ёһо гуримууд манай партиин документнүүд соо, Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд соо саашадаа улам хүгжөөгдөө.

Ажалшадай бэшэг хаража үзэхэ хүдэлмэридэ КПСС-эй XXV съезд анхаралаа ехээр хандуулаа. Тэрэ съездын һүүлээр КПСС-эй Центральна Комитет «КПСС-эй XXV съездын шийдхэбринүүдэй үндэһөөр ажалшадай бэшэг хаража үзэхэ хүдэлмэрине саашадань нарижуулан һайжаруулха тухай» тогтоол абаа. Харин 1980 оной март һарада Л. И. Брежневэй үүсхэлээр СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Эрхэтэдэй дурадхалнуудые, мэдүүлгэ болон гомдолнуудые хаража үзэхэ гүрим тухай» 1968 ондо абаһан Указа хүбилалта болон нэмэлтэнүүдые оруулаа.

Партиин XXV съездын шийдхэбринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые, Л. И. Брежневэй үгэнүүд соо заагдаһан зүбшэл болон заабаринуудые бэелүүлэн, республикын партийна комитедүүд, совет болон ажахын органнуд, нинтын эмхиннүүд эрхэтэдэй бэшэгүүдые, хэлэһэн хандалганнуудые хаража үзэхэ хүдэлмэри һайжаруулха талаар хэдэн хэмжэхэ ажалшадай дурадхалнуудые, дутуу дунданнуудые шүүмжэлхэ талаар совет эрхэтэдтэ үгтэнэн эрхэ мүн.

Ажалшадай бэшэг болон мэдүүлгэнүүд хадаа партиин арадтаяа бэелүүлдэг шухала холбоонуудай нэгэ хубинь болодог гээшэ. Тэдээн дотор предприятинуудай, эмхи зургаануудай, нинтын эдеэ хоолой управленидэ кадрнуудые шэлэн олохо, хубаарилан табиха ёһо гуримай бүдүүлигээр хазагайруулагдадаг байһан ушар, «Свинопром» нэгэдэлдэ гүрэнэй болон финансова журам эбдэһэн тааралгүй зүйлнүүд элирхэйлэгдэнэн байна. Эдэ баримтануудта зохихо сэгнэлтэ үгтэнэн, гэмтэ нюурнууд шангаар зөмэлэгдэнэн зэргэтэй. Автомобильна харгын управленинин начальник М. В. Поспелов хүдэлмэриһөө гаргадаа, партийна шанга зөмэдэ хүртөө. Республикын физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ байһан Г. М. Сергеев хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэжэ, партийна гаргуулагдаа. Финансова журам бүдүүлигээр эбдэһэн. Эдилгэ абаһан Эрхирэгэй совхозой директор Сонинев. «Заречный» — Иванов, Хорийн — Данзанов уголовно хариусалгада хабаадуулагдаа һэн.

Партийна комитедүүдтэ хубинн хэрэгээр ерэһэн эрхэтэдтэй уулзалгые секретарьнар үнгэргэнэ. Тэдэнтэй уулзаха болзор тодорхойлогдоһой. Гэбэшье, үнэндөө, хариусалгата хүдэлмэрилэгшэд ямаршье үдэр хүнүүдтэй уулзажа байха эзэргэтэйшье, уялгатайшье.

Абтаһан хэмжээнүүдэй ашаар арадай депутадуудай Советүүдтэ ажалшадай бэшэг, хандалга харан үзэхэ хүдэлмэриин хэмжээн ябаһан һайжараа. Иимэ хубилалта ажахын, нинтын эмхи зургаануудта мүн лэ үзэгдэнэ.

Областной партийна организацида хэгдэһэн хүдэлмэри хадаа ажалшадай дурадхалнуудта, ажаглалтануудта анхаралтайгаар хандаха эрхэ байдал тогтоогоо, тэдэнэй эрилтэнь саг соогоо хангагдаг болоо гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Гэхэ зуура ажалшадай бэшэгүүдые, гомдолнуудые харалга, эрхэтэдтэй уулзалга эрхилхэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөө бии байһаар. Энэ шухала хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд үзэгдэнөөр. Зарим ушарта хүнүүдэй бэшэгүүд, мэдүүлгэнүүд ёһо тэлысэ харагдача. Иимэ гомдолой юуньһээ бии болоһон ушар шалтаган шэнжэлгдэнэгүй, бодото тобшолол хэгдэнэгүй. Иимэ дутагдалнууд шэлэй заводто, «Бурмясопром» нэгэдэлдэ, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поезддо, «Буряткомстрой» нэгэдэлдэ, Улаан-Удын бэшэшье хэдэн предприятинуудта, Кабанскын, Хяагтын, Хойто-Байгалай районуудай зарим эмхи зургаануудта үзэгдэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, бэшэг соо дүрдгаһан гүйлта бүхэниие хангаха, оруулһан дурадхал бүхэниие дэмжэхэ, нэбтэрүүлхэ гэжэ яажа болохоб. Энээнэй хажуугаар зарим юумые дэбэргэхэ гэжэ ороддодог хүнүүд манай дунда бии байһаниинь мэдээжэ. Ушар тиимэһээ зарим эрилтэнүүдые, дурадхалнуудай дүүргэгдэхэ аргагүй байһан ушарые ойлгуулха зорилго табигдана.

Гомдол болон мэдүүлгэ бэшэгшэдэй дунда хооһон хуурмаг үгэ дэлгэгшэд бии байдаг. Иимэшүүл үсөөхэн ааб даа. Тиибэ яабашье партийна организацинууд, профсоюзай органууд, ажалша коллективүүд тэдэндэ эрид шууд харюу үгэхэ уялгатай.

Ажалшадай бэшэг хаража үзэхэ хүдэлмэриин шанар болзор сахилгаһаа, һайнаар шалгаһанһаа дулдыдана.

Жэшээнь, Госкомсельхозтехникын республиканска комитедэй хүдэлмэриис элидхэлщэ, шүүмжлээ. Энэ комитедтэ ороһон бүхы бэшэгүүдэйнь хахадыень шахуу тэрэнэй мэдэлэй предприятинуудта ажалай эмхидхэлэй, үйлэдбэриин һула байһан тушаа мэдээсэлнүүд болоно. Харин тэрэниие шалгажа үзэхэ хэрэгтэ эндэ ёһо тэдысэ анхаралаа хандуулна. Эгээл тиимэһээ Госкомсельхозтехникын Баргажанай отделениде үшэрһан барилга нууд тухай коммунист Ка занцевай бэшэһэн мэдүүлгэдэ ёһо тэдысээр хандаһан байна.

Республиканска комитедэй хүтэлбэрилэгшэдэй энэ мэдүүлгэдэ харюусалгагүйгөөр хандаһанһаа уламжалан, худал хуурмаг тоосоо хэһэн, колхоз, совхозуудһаа үлүү ехэ мүнгэ абаһан ушарые элирхэйлжэ шадаагүй. Коммунист Казанцевай бэшэгэй «Правда» газетэдэ толилогдоһоной һүүлээр КПСС-эй обкомой бригада шалгалта хээ һэн. Тэрээн соо хэлэгдэһэн олонхи баримтануудынь зүб байгаа. Баргажанай отделениие хүтэлбэрилжэ байһан Хундановые КПСС-эй обкомой бюро партийнаань гаргаһан, республиканска комитедэй хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга зөмэ соносхоһон зэргэтэй. Хундановые саг соонь залан заһаха, хэһэн алдуунуудыень усадхаха арга бии байгаа.

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые хэрэглэхэ асуудалнуудаар ажалшадай дурадхалнуудые оруулхадань, дутуу дунданнуудые, үнэн сэхэ бэшэ хүнүүдые, зөөри зөөшэ үригшэдые элирхэйлхэдэнь, партийна комитедүүд, совет болон ажахын органнуд, профсоюзай, комсомолой организацинууд ходоо дэмжэжэ байха уялгатай. Тэрэ бүхэнөөрнь зохихо хэмжээн абтаха эзргэтэй.

Эрхэтэдые өөрынь гүйлтаар хүлеэн абажа, уулзалга эмхидхэхэ хэрэг гүримшуулха асуудалда партийна комитедүүд анхаралаа хандуулна. Соведүүдтэ, профсоюзай болон ажахын органнуудта мүн лэ зохихо хүдэлмэри ябуулагдаа. Гэбэшье зарим хүтэлбэрилэгшэд алибаа хэрэгээр ерэһэн эрхэтэдые ехэ ханалгагүйгөөр угтадаг, мүртэй хөөрэлдэдэггүй, ондоо асуудалнуудые шидхэжэ һуудаг байха юм. Энээнһээ боложо нүхэр ёһоной, гүн сэдьхэлэй хөөрэлдөөн боложо шаданагүй бшуу.

Бэшэгүүдые, мэдүүлгэнүүдые харалга, ажалшадтай уулзалга үнгэргэлгэ хадаа хүтэлбэрилэгшын хубинь хэрэг бэшэ, харин албаһайнь сэхэ уялга болоно. Тэрэнэй хүдэлмэриин шэнжэ шанараар хүтэлбэрилхы органой онол дүршэл сэгнэгдэхэ байна бшуу.

Ажалшадай мэдүүлгэ болон гомдол харалгын, хүтэлбэрилхы органуудта ажалшадтай уулзалгын үедэ хүтэлбэрилэгшэд хэдэн олон хүнүүдтэй уулзана гээшэб. Тиимэһээ нимэ уулзалганнуудые үргэнөөр эмхидхэхэ, тингэжэ шэнэ юумэнүүдые мэдэжэ абаха, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй холбоһо гээшэ тон шухала гэжэ һанагдана.

* * *

Партийна, совет болон хүтэлбэрилхы бүсад органуудта ороһон бэшэгүүдэй, мэдүүлгэнүүдэй ямар шэнжэтэй байһые элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр шэнжэлнэ.

Олон бэшэгүүд соо юрын хүнүүдэй өөһэдынгөө предприяти, колхоз, совхоз тухайда эзэн ёһоор хандадаг, дутуу дунданнуудта эбсэшэгүй байһыень харанабди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Тепловозой машинист нүхэр А. Н. Чабан КПСС-эй обкомдо бэшэг эльгээхэдээ. Шулуутайн леспромхозой түмэр замай хүдэлмэрине һайжаруулха бодото хэмжээнүүдые дурадхаһан байна.

Абаһан социалис үйлганнуудаа дүүргэхэдэнь, тэдэнэртэ һаад ушаруулжа байдаг дутуу дунданнуд тухай Онохойн модоной комбинадай доодо складай хүдэлмэришэд КПСС-эй обкомдо бэшээ һэн. Бэшүүрэй совхозой луговод Ц. Ц. Шоймполов уһалуурнин нуга сабшалан ашаглалгые һайжаруулха асуудалнуудые табиһан байгаа. Дэрээнэй совхозой хүдэлмэришэд оньһон техникэ буруугаар хэрэглэгдэгые, зарим хүдэлмэрилэгшэдэй хубиннгаа ажахые хэтэрмэ ехээр үргэдхэһые харуулан, олон тоото баримтануудые дурдаба. Эдэ бүхы бэшэгүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэдээн тушаа тодорхой хэмжээнүүд абтаһан байна.

Гэбэшье энэмнай хэрэг байдалай нэгэ талань болоно гээшэ. Эдэ бэшэгүүдээ гүнзэгы тобшололнуудые хэжэ, бодотоор бэелүүлхэ шухала. Ажалшадай эдэ бэшэгүүд, мэдээсэлнүүд ажалай бүтээсэ дэшэлүүлхын, түсэбтэ даабаринуудые бүхы хэмжээгээрнь, шанараарнь дүүргэхын тула бии байгаа арга боломжонуудые элируулэн хэрэглэхэ талаар эмхидхэлэй ба политическэ бүхы хүдэлмэрине нилээд шангадхаха эрилтэ партийна комитедүүдэй, хүтэлбэрилхы бүсад органуудай урда табиһа.

Эрхэтэд бэшэгүүд болон үгөөрөө хэлэһэн хандалганнуудаа соогоо голодоһо гаргашадтай тэмсэхэ асуудалнуудые һанаагаа зобонгёор табина.

Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин муу шанартай байһан тухай мэдээсэлнүүд олоороо ажалшадһаа ороно. Эдэ дохёонуудай үндэһэ баримгатай байһыень шалгалта харуулаа. Зарим барилганууд олон тоото дутуу дунданнуудтайгаар ашаглалгада тушаагдана.

Ажалшадай бэшэһэнэй ёһоор, зарим колхоз, совхозуудта нийтын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгын эршые дээшэлүүлхэ талаар бии байгаа арга нөөсэнүүд бүрин хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Адууһа малые гарза хоролтогүйгөөр харуулжа, гамтай һайнаар хэрэглэхын түлөө һанаагаа зобожо байһаа тэдэ мэдүүлнэ. Оньһон техникэ, илангаяа тракторнууд болон автомашинануудые һаһи буляар хадагалжа, хангалтагүй муугаар ашаглажа байһан олон дохёонууд ороно.

Худалаар нэмэжэ бэшэхэ, нюдэ бүрлүүлхэ гэхэ мэтын тиимэ муу юумэндэ эсэргүүгээр ажалшад эрид шууд тэмсэнэ. Жэшээнь, «Бурятпромстрой» нэгэдэлэй, «Буряткомсельхозмонтаж» трестын Удын тусхай шэгээлтэй отделениин, «Иркутсклесстрой» трестын 5-дахи барилга-хабсаралгын управленинин коллективүүдэй түлөөлэгшэдһөө иимэ мэдээсэлнүүд энэ жэлдэ партийн обкомдо ороһон байна. Эдэ бүхы дохёонуудыень шэнжэлэгдэжэ, тэдээндэ зохихо сэгнэлтэ үгтөө һэн. Тэд иимэ ябадалай үшөөл тохёолдодог ушар гүрэнэй журам заршамай ямар байһанай түлөө һанаа зобоонгүй байжа шадахагүйл. Тоосооной үнэн зүб байхын түлөө хүтэлбэрилхы органуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдана.

Хүн зоной ажаһуудал хангадаг предприятинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлдэг байһанай түлөө үшөө олохон гомдол ородог байна. Эдэ юунһээ үндэһэлэн ороноб гэхэдэ, гол түлэб тэдэ хүн зониие хангалгые соёлой доогуур хэмжээндэ байһаанаа, бүдүүлиг аашаһаа, хүнүүдтэ албан хойрогоор хандалгаһаа дулдыдаг байна.

Худалдаа намаанай ба нийтын эдеэ хоолой зарим предприятинуудта, медицинын эмхи зургаануудта, бүхы зүйлэй транспорт дээрэ иимэ дутуу дунданнуд дайралдаһаар.

Нуурин тосхонуудые, илангаяа Улаан-Удэ хотые болбосон һайн болгохо, байгаалиие сахин хамгаалха, худоо ажахын артелиин устав хазагайруулын баримтануудые усадхан зайсуулха асуудалнуудаар бэшэгүүд жэл бүри партийна ба совет органуудта ороно. Хүн зонние үнаар, түлишөөр мууса хангалга, гэр байрын фондые заһабарилгада гараһан дутуу дунданнуд тухай ехэ гомдол ороно.

Гэр байрын асуудалаар ороһон бэшэгүүдтэ онсо анхаралаа хандуулдаг байнабди гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэхэ. Партийна органуудта ороһон гурбадахи бэшэг бүхэн гэр байрыень һайжаруулха тухай гүйлгатай байлагынь энэ асуудалай онсо удха шанартайе элирхэйлэн харуулна гэжэ һанахаар.

Энэ асуудалаар тогтожо хэлэхэдээ, һүүлэй жэлнүүдтэ республика доторнай байрын гэрнүүдые бариха, бараагуудые задалха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэгэ гээд тэмдэглэлтэй. Юһэдэхи табан жэлдэ, мүн арбадахи табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада 2 миллион 740 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд бариндажа, ашаглалгада оруулагдаһан байна. Энэ үе соо 90 мянган бүлэ шэнэ байра абаа. Хото городууд болон хүдэлмэришэдэй нуурин тосхонуудта болбосон һайн гэр байрын фонд —58-һаа 75 процент хүрэтэрөө, харин халуун үнатай байра 38-һаа 59 процент хүрэтэрөө ургаһан байна.

Арадай ажахын элдэб һалбарийн хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд гол түлэб болбосон һайн шэнэ гэрнүүдтэ байра абана бшуу.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуусехэ дайнай инвалидуудай, наһа бараһан сэрэгшэдэй бүлэнэрэй гэр байрые һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа.

Гэбэшье хүнүүдые гэр байраар хангалгын асуудал мүнөө болотор хүсэд шидхэгдээгүй байһаар. Жэшээнь, гэр байраяа һайжаруулхын тула 22 мянга гаран хүн гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, Улаан-Удын предприятинуудта оошорто байна.

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ бүри гэр байрын асуудалнуудаар ороһон гомдолнуудай, мэдүүлгэнүүдэй түхэл шэнжэнь нилээд хубилаа гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүнөө ажалшадай олонхи юрэ гэр байра эридэг бэшэ, харин болбосон һайн, амярва байра абаха хүсэлэнтэйгөөр гуйха зуураа, «һайнаар түсэблэгдэжэ баригдаһан» байра абахые хүсэжэ байһанаа тэмдэглэдэг.

Тэд яахаб! Энэмнай тингэхэ ёһотойл ха юм. Эдэ бүхы хүсэлэнгүүдыень бүрин хүсэдөөр хангаха аргагүй байһанай халагламаар. Гэбэшье энэ талаар бүри һайнаар хүдэлхэ арга манайда бии юм.

Нэн түрүүн байра ехээр, һайн шанартайгаар барихэ, байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулхэ түсэбүүдээ заабол дүүргэхэ хэрэгтэй.

Предприятинуудай, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эдэ асуудалнуудые һайнаар шидхэнэн газарта гэр байра барилга хурдан түргэнөөр ябуулагдадаг, министерствэнүүд эдэнние мүнгэ зөөресэр, материалнуудаар һайса хангадаг гээд үнинэй гэршэлэгдэнхэй. Жэшээнь, үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо авиационно заводто 53 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада оруулагдаһан байгаа. Тэрэнь урдахи табан жэлэй энэ үеынхиһөө 1,3 дахин схэ юм. Тэд хаа хаанагүй ажал хэрэгэй нимээр табигдадаггүй байһаниинь халагламаар.

Тиимэһээ пленум гэр байра барилгые нилээд һайжаруулха, байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха түсэбүүдые дүүргэхэ эрилтэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай, нютагай Соведүүдэй урда табиха эрхэтой. Зарим нютагуудта гэр байра хубаарилгын гуримые хазагайруулдаг ушарые усадхан зайсуулха шухала.

Олониитые үзэл сурталай-политическэ талаарнь хүмүүжүүлгын асуудалнуудаар бэшэгүүдые эльгээхэдээ, үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэринин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үзэл сурталай асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолнуудай, Л. И. Брежневэй хэлэһэн элидхэлнүүдэй ба хэлэһэн үгэнүүдэй, тэрэнэй «Багa газар», «Һэргэн хүгжэлгэ», «Шэнэ газар» гэжэ зохёолнуудай тэрэнэй удха шанарта һайнаар нүлөөлхэ талаарнь партийн абаһан хэмжээнүүдээр сэдьхэлээ ханажа байһанаа бэшэгүүдэй авторнуд тэмдэглэнэ гэжэ элидхэлшэ сааашадаа мэдүүлбэ. Гэхэтэй хамта, зарим предприятинуудта, эмхинүүдтэ, колхоз, совхозуудта энэ хүдэлмэридэ үшөөл ехэ дутагдалнуд бии байһаар гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Үзэл сурталай—зан ябадалай хүмүүжүүлгэдэ, нали буули, таһа дүүрэжэ абаха, билдагуушалха ябадал, архидалга, өөрынгөө аша туһада, ажабайдалһаа шадаал һаа, ехэ юумэ абаха гэхэ мэтэ үзэгдэлнүүдтэй хэгдэдэг тэмсэлые шангадхалгада илангаяа ехэ анхаралаа хандуулагдана. Гол ажалдаа хохидол ушаруулжа, зарим хүдэлмэрилэгшэдэй дача, гараж барилгаар, машиннануудые худалдажа абаад, дам саашань худалдалгын хэрэгээр үлүүсэ дашуурдаг байһан тухай үсөөн бэшэ мэдээсэлнүүд ороно.

Нимэ хангалтагүй үзэгдэлнүүд партийна организацинуудта, ажалша коллективүүдтэ ярид буруушаан шүүмжэлэгдэдэг байна. Гэбэшье машай обществодо харша үзэгдэлнүүдтэй тэмсэлдэ гансал хэһээлгэнүүдээр хязаарлаха гээшэ буруу. Үзэл сурталай хүмүүжүүлгын бүхы түхэлэй хүдэлмэрийн ашаг үрэ дээшэлүүлхэ шухала.

Партийна һуралсал онсо анхаралаа хандуулжа, партийна пропаганда болон агитациие үнэхөөроошье дайшалхы, добтолхы шэнжэтэй болгохо хэрэгтэй.

Партиин XXVI съезддэ бэлэдхэл, республикын урда табигдадаг зорилгонууд коллективүүдэй политическэ хүдэлмэриие һайжаруулха эрилтэ табина. Бригада, фермэ болон халаан бүхэндэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар табиха гээшэ партийна комитедүүдэй гол зорилго болоно. Эндэ, үйлэдбэриин доодо шатын коллективтэ, хүдэлмэрилэгшэ бүхэн бултанай нюдэн дээрэ байна ха юм. Тиимэһээ хүн бүхэндэ анхаралаа хандуулха арга бии.

Мүнөө хүдөө нютагта эршэтэй, харюусалгатай халуун хаһа саг оршоод байна. Нимэ оршон байдалда саг соогоо хэлэгдэһэн баяр баясхалангай үгэнүүд, гэр байраар, эдеэ хоолоор, медицинын, соёлой талаар хангалга айхабтар ехэ удха шанартай. Хүнүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулхадаа, гансал заабаринуудаар, зохиралтануудаар холо ошохогүйш. Коллектив доторой байдалые түнн түбшэн байлгаха, зохёохы үүсхэл эдэбхи саг үргэлжэ бадараараа гээшэ хүтэлбэрилэгшын үялга болоно.

Эрхэтэдэй бэшэгүүдээр, хандалганнуудаар үнгэргэгдэдэг хүдэлмэридэ арадай депутадуудай Соведүүдэй үүргэ асари ехэ юм гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Ажалшадай дурадхалнууд болон гомдолнуудые саг соогоо тодо нарнаар хаража үзэхэ, предприятинуудта, эмхи зургаануудта, организацинуудта энэ хэрэгэй ямар байһые шалгаха, эдэ асуудалнуудаар предприятинуудай, албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоонуудые Советүүдэй депутадай комиссинуудай зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха уялга тэдэнэртэ даалгагданхай. Даб дээрэ эдэ эрхэнүүдээ хангалтагүйгөөр хэрэглэнэ гээд мэдэрхэ шухала.

Профсоюзай комитедүүд ажалай журам бэхижүүлхын түлөө хангалтагүйгөөр тэмсэнэ, илангаяа гэр байра, хүүгэдэй эмхи зургаануудые барихэ, ажал сахин хамгаалха ба усалталгаһаа һэргылхэ хэмжээ ябуулганнуудые бэелүүлхэ хамтын договорнуудай дүүргэлтые муугаар хинана гэжэ профсоюзай органнуудта ороһон бэшэгүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

Ажалай арсалдаата асуудалнуудые шидхэхэдээ, зарим местнэ комитедүүн сэхэ шууд байдаггүй гэһэн олохон ажаглалтанууд ажалшаһаа ороно. Эндэ тад ондоо байдаг: ажалһаа һамшадаг, залхуу нозог хүниие ажалһаа гаргаха гэхэдэнь, зүрхэ сэдьхэлээ үбдэдэг местком зүбшөөлөө үгэдэггүй, мүн ямаршье үндэһэ баримтагүй захиралтануудые гаргахадань, зүбшөөлөө үгэдэг местнэ комитедүүд бии байна. Эдэнэй алиниишьше ажал хэрэгтэ хоро хүргэдэг.

Албан хойрог, нобшо нозог ябадалнуудтай, гүрэнэй журам заршам хазагайруулагдаһан тэмсэлдэ арадай хиналтын органуудай үүргэ дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой. Ажалшадһаа ороһон мэдээсэлнүүдэй ёһоор, гүрэнэй журам заршам хазагайруулагшад, голодоһо гаргашад арадай хиналтын органуудһаа зэмэ абажа, мүнгээ дарууһаан байна. Гэбэшье арадай хиналтын олохон бүлэгүүд болон постнууд эдэбхигүйгөөр хүдэлнэ, эзэн буса ябадалай ушар баримтануудта хайша хэрэгээр хандана, социалис зөөри үригшэдые, таһа дүүрэн ябагшадые, голодоһо гаргашадые элишэлнэгүй.

Эдэ асуудалнуудта прокуратура айхаралаа ехээр хандуулха ёһотой. Эрхэтэдэй дурадхалнуудые, мэдүүлгэнүүдые, гомдолнуудые гүрэнэй ба нинтын бүхы эмхинүүдэй хаража үзэхэдэ, хуулһар хараалгаһаан аша туһые хамгаалха хэмжээнүүдые абахаһаа гадна, гэмтэдые харюусалгада хабаадуулха ёһотой.

Ажалшадай бэшэгүүдтэй хүдэлмэри ябуулгада газетэннууд, телевидени болон радио шухала үүргэ дүүргэдэг байна. Газетэнүүдэй редакцинууд жэл бүри эрхэтэдээ олон мянгаа бэшэг абажа, тэдэнэй олонхинь газетэнүүдэй хуудаһанануудта толилогдодог, телевидени болон радиогой дамжуулганүүдта хэрэглэгдэдэг юм.

Гэбэшье энэ хэрэгтэ ажалшадай табиһан асуудалнуудые үргэнөөр харуулалгада шууд сэхэ бэшэ байха ябадал үшөөл дайралдана.

Толилогдоһон бэшэгүүд, эдэ бэшэгүүдээр үнгэргэгдэһэн шалгалтын материалнууд министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта, предприятинуудта ходоо зүбшэн хэлсэгдэнэгүй, шүүмжэлхы материалнууд зарим хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө зүб сэгнэлтэ абанагүй.

Энэ тон бүрүү. Партийна комитедүүд зохихо тобшололнуудые хэжэ, шүүмжэлэлдэ партийна ёһоор хандаха эрилтэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй үйлдэ табиха уялгатай.

Мүнөө КПСС-эй XXVI съезддэ бэлэдхэл хадаа партийна организацинуудай ажал ябуулгын гол үдха болоно гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Партийна комитедүүдэй тоосоото һунгалтын суглаануудта, конференцинүүдтэ бэлэдхэл эхилбэ. Бидэ ехэ, харюусалгатай политическэ кампаниидаа орободи. Тиин КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэнэй ёһоор, эхиниһээнь хойшо тэрэниие бүтэмжэтэй һайнаар ябуулжа, «...арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын, улуулэн дүүргэхын, ашаглалгада оруулагдаха баригдаһанануудые саг соонь тушаахын, 1981 ондо—арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ арадай ажахын тогтууритай һайн хүдэлмэри хангахын тула бүхы эршэ хүсэеэ элсүүлхэ» хэрэгтэй. Социалис мурысөөнэй эршэ дэлисэ эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга олгохо байна. Хүдэлмэришэд, колхозчинууд, эрдэмтэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадые съездын урда тээхи мурысөөндэ үргэнөөр хабаадуулхын тула политическэ, эмхидхэлэй ба хүмүүжүүлгын хүдэлмэрээ элсүүлэн табиһаньень Центральна Комитет «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мурысөөн тухай» тогтоол соогоо партийна, совет, ажахын профсоюзай болон комсомолой организацинуудые уялгалаа һэн.

Социалис мурысөөнэй асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой, түрүү коллективүүдэй эдэбхи үүсхэлнүүдэй ажалшадай дунда дэлгэрүүлэгдэхэ гээшэ тон шухала байна. Бүхы коллективүүдтэ партиин XXVI съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө тодорхой хэмжээнүүд хараалагдажа, бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Республикын промышленность табан жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, түсэбөөс гадуур продукци гаргаха бүхы арга боломжотой гэжэ багаамжалтын тоолонтодорхойлогонууд харуулна. Тэд энээнэй тула эршэтэй һайнаар хүдэлхэ хэрэгтэй. Республикын промышленностиин табан жэлэй бүхы дүрбэн жэлэй түсэбүүдые дүүргэһэниинь мэдээжэ ааб даа. Энэ үе соо промышленна продукци хуудаха түсэб бүхы дээрээ 100.6 процентээр дүүргэдэнэн, угалтын хэмжээн 12 процентээр дээшэлһэн байна.

Гэбэшье энэ жэлдэ олохон промышленна предприятинууд тогтууригүйгөөр хүдэлнэ. Энээнһээ уламжалан, продукци хуудалдаха талаар баригша оной 7 һарын түсэб — 99,9 процентээр, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб 99,4 процентээр дүүргэгдээ. «Забайкалмашзавод», «Бурмашзаводстон», «Бурмясопром» нэгэдэлнүүд, Холбооложоной нүүрһэнэй уурхай, «Буряткомэнергоуправленин, үргэлжэ ханатай гэр баридаг, үйлэдбэриин түмэр хэрэгэлнүүдэй заводууд, мүн бүсад предприятинууд түсэбтэ даабаряа дүүргэжэ шадабагүй.

Экономикын хүгжэхэ бүри түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдые арьбадхаха асуудалнууд улам орёо болоно. Тиихэ зуура Холбооложоной уурхайда, Гусиноозёрско ГРЭС-тэ ашаглалгада оруулагдаһан үйлэдбэриин хүсэнүүд хангалтагүйгөөр ашаглагдажа, тогтоогдоһон даабаринууд дүүргэгдэнэгүй.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбые заатагүй дүүргэхын тула ажалша коллективтэ бүхэндэ эмхи гуримтай байхые түйлаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба продукциин шанар дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин ажал хэрэгүүдые алиүхы талаарнь оньһожоруулха, алмалта арьбалата хэхэ, үйлэдбэри дотороой арга нөөсэнүүдые бүрин хүсэдө

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ VII ПЛЕНУМ

ЭЛИДХЭЛ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭЛГЭ

КПСС-эй обкомой нэгэдэ-секретарь **А. У. Модогоев** хэнэн элидхэл зүбшэн хэлсэлгын эхилхэдэ, КПСС-ин Советскэ райкомой нэгэ-ин секретарь **В. Н. Вашурин** түрүүлэн үгэ хэлэбэ.

— Ажалшадһаа абтаһан нэгүүдые хаража үзэхэ, эрхэтэдэй абаха, эрхэтэдэй алтаар уулзалга эмхидхэ-хүдэлмэрине парижуулан ажаруулха, бэшэгүүдэй ун-гүнзэгыгоор шэнжэлхэ ааар партийн райком хэм-нүүдые абажа байдаг. КПСС-эй райком тоосоото үе-гэхэ гү, али 1979—1980 удта бэлүүлэгдэхээр ха-лагдаһан удаан болзорой эй ёноор ажал ябуулга-хангалтагүй хүдэлмэрй шүүм-жэлэгдэнэ. Гэр байрын асуу-далаар олон хүн хандаһаар. Һургуулийн наһа гүйсөөгүй-шүүлэй эмхи зургаануудай дуталдадаг ушархаа улам-жалан, гомдолнууд мүн лэ олон ороно.

Котокель нуур шадар, Ильинкын халуун аршаан тойрон амарагшадай улам олон болоһонтой дашарам-дуулан, районой эмхи зур-гаануудта ажалшад олоороо гомдол барина. 200 хүнэй нэгэ доро амарха арга бо-ломжотой «Байкальский бор» гэжэ санаториһоо гадна, Котокель шадар элдэб министерство, албан зур-гаан болон промышленна предприятинуудта мэдэлтэй амаралтын янза бүрийн 26 сэз, баг бааза нуудуд оршодог. Тэдэнэр 2 мянга шахуу хү-нүүдые байлгаха аргатай. Тиихэдэнь амаралтын үдэр-нүүдтэ адаг мянган хүн тэн-дэ ерэнэ. Теэд эдэнэй амар-алта эмхидхэхэ ямар нэгэн албан бии болгогдоогүй байһаар. Амаралтана зүбөөр үнгэргэхэ шадабаригүйшүү-лынь нуур тойронхи байгаа-лиин баялигта горитой хоро хүргэнэ гэжэ тэмдэглэхэ зуу-раа, нүхэр Сыщук эндэхи барилга ямаршье эмхи гу-римгүйгөөр хэгдэнэ. Эдэ бү-гэдэнийе эрхилхэ ямаршье эзэн үгы зандаа. Энээн ту-хай республиканска хэблэл-дэшье яһала бэшэгдээ. Теэд облпрофсовет энэ асуудал мүнөө болотороо шидхэнэ-гүй гэбэ.

КПСС-эй райкомдо, рай-соведэй түйсэдхэхэ комитед-тэ, мүн бусад эмхи зургаа-нуудта хандаһан өшэгүүдые бүридхэлдэ абаха, дүүргэл-тэ болгохо гурим, хиналта гэхэ мэтын хэрэгүүдэй нажа шидхэгдэдэг тухан үгэ хэ-лэгшэ тогтоо. Тиихэ зуурае алибаа хэрэгээр албан зур-гаануудта, партийна, совет болон ажахын органуудта ерэһэн хүнүүдтэй уулзалга өмхидхэхэ гээшэ ехэ шухала зүйл гэжэ тэрэ хэлэйнэ байна. КПСС-эй райкомой үүсхэлээр районой партийн-на, совет болон ажахын орга-нуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэрийн сагай һүүлээр тосхон, һууринуудта, эмхи зургаануудай, промышленна предприятинуудай коллек-тивүүдэтэ ошожо, уулзалга үнгэргэдэг гурим тогтоно-жонхой. Нимэ хэмжээ ябуул-га һүүлэй табан жэлэй тур-шада үргэлжэлжэ байна. Уулзалгануудай үедэ нүхэр ёноной, үгээе ойлголсолгын талаар һонирхолтой хөөрэл-дөөн дэлгэрдэг юм. Тэндэ сугларагшадта ажаһуудалай, ажалай, пенси олгохо хүүлин-нуудай удхые тайлбарилан ойлгүүлха, районой байдал тушаа мэдээсэхэ арга олдо-но. Энэ жэлэй үнгэрһэн до-лоо һарын туршада үнгэргэг-дэһэн нимэ уулзалгануудта таба мянга гаран хүн хабна-даа. Энэ хүдэлмэрийн үрэ-дүн юун бэ гэхэдэ, элдэб олон асуудалаар юрэ бүсын гомдолой орохо ушар үсөөрнэ гэжэ тодорхойлогдоно.

Мүнөө тэжээл бэлэдхэл-гын өрөөшье, харюусалга-тайшье хаһын түлэг ябажа байһантай дашарамдуулан, нүхэр Сыщук үгынгөө эсэстэ энэ асуудал тухай хүрлан-гыгаар тогтоо. Энэ шухала хэрэгтэ районой олонинтые үргэнөөр хабаадуулха талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулгадана. Ильинкэ тосхо-ной хүн зоной үнэтэ үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Авгу-стын 20-ой мэдээгээр райо-ной хүн зон 10 мянга гаран центнер ногоо гурил татадаг түхеэрэлгэнүүдэй хажууда асаржа буулгаад байна.

Улаан-Удын ажалшадай депутадуудай городской Со-ведэй түйсэдкомой түрүүлэг-шэ **В. П. Убеев** үгэ хэлэхэ-дээ, эрхэтэдэй бэшэгүүдтэ, гомдол болон мэдүүлгэнүүд-тэ тон анхаралтайгаар хан-даха эрилтэ табиһан партий-на, гүрэнэй шухала шухала олон документнүүд һүүлэй жэлнүүдтэ абтаа гэжэ онсо-лон тэмдэглээ. Тиихэдээ тэ-дэниие бэлүүлхын тула го-родой хүтэлбэрилхы органуу-дай, эмхи һургаануудай ямар хэмжээнүүдые абаһан, абажа байһан тухай тэрэ дэлгэрэн-гыгоор хөөрэбэ.

Өөрынгөө хотые улам хүр-жөөхэ, ажаһуудалай, социа-льна болон соёлой хэрэгле-мжэ хангалгые һайжаруулха асуудалнуудта городой ажалшадай һанаата ходо бо-лоно ябадагынь тэдэнэй бэ-шэгүүд болон дурадхалнуудсоо тобойсо харагдана. Меди-цинскэ эмхи зургаануудай, худалдаа наймаанай, транспортын предприятинуу-дай хүдэлмэри һайжаруулха асуудалнуудаар һонирхол-хидхэхэ гол үялгатай болоно. Энэ жэлдэ КПСС-эй райкомдо ажалшадай 54 гомдол, мэдүүлгэ ороһон байна. Энэмнай нёдондоной энэ үеынхиһөө 6 бэшэгээр үсөөн. Тэдэ бүгэдэнь хиналта-да дары абтанхай. Эдэ бэ-шэгүүд соо социалис мүрысөөнэй ябаса тухай бэшэгдэ-нэ, үйлэдбэрийн ашаг үрые яажа дээшэлүүлхэ тухай ду-радхалнууд оруулагдана. Олонхи бэшэг болон гомдол-нууд соо соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, хэлхээ холбооной, худалдаа наймаа-най, нинтын эдеэ хоолой, хүн зоной ажаһуудалай хэ-рэглэмжэ хангалгын пред-приятинуудай, автобусуудай хангалтагүй хүдэлмэрй шүүм-жэлэгдэнэ. Гэр байрын асуу-далаар олон хүн хандаһаар. Һургуулийн наһа гүйсөөгүй-шүүлэй эмхи зургаануудай дуталдадаг ушархаа улам-жалан, гомдолнууд мүн лэ олон ороно.

Котокель нуур шадар, Ильинкын халуун аршаан тойрон амарагшадай улам олон болоһонтой дашарам-дуулан, районой эмхи зур-гаануудта ажалшад олоороо гомдол барина. 200 хүнэй нэгэ доро амарха арга бо-ломжотой «Байкальский бор» гэжэ санаториһоо гадна, Котокель шадар элдэб министерство, албан зур-гаан болон промышленна предприятинуудта мэдэлтэй амаралтын янза бүрийн 26 сэз, баг бааза нуудуд оршодог. Тэдэнэр 2 мянга шахуу хү-нүүдые байлгаха аргатай. Тиихэдэнь амаралтын үдэр-нүүдтэ адаг мянган хүн тэн-дэ ерэнэ. Теэд эдэнэй амар-алта эмхидхэхэ ямар нэгэн албан бии болгогдоогүй байһаар. Амаралтана зүбөөр үнгэргэхэ шадабаригүйшүү-лынь нуур тойронхи байгаа-лиин баялигта горитой хоро хүргэнэ гэжэ тэмдэглэхэ зуу-раа, нүхэр Сыщук эндэхи барилга ямаршье эмхи гу-римгүйгөөр хэгдэнэ. Эдэ бү-гэдэнийе эрхилхэ ямаршье эзэн үгы зандаа. Энээн ту-хай республиканска хэблэл-дэшье яһала бэшэгдээ. Теэд облпрофсовет энэ асуудал мүнөө болотороо шидхэнэ-гүй гэбэ.

КПСС-эй райкомдо, рай-соведэй түйсэдхэхэ комитед-тэ, мүн бусад эмхи зургаа-нуудта хандаһан өшэгүүдые бүридхэлдэ абаха, дүүргэл-тэ болгохо гурим, хиналта гэхэ мэтын хэрэгүүдэй нажа шидхэгдэдэг тухан үгэ хэ-лэгшэ тогтоо. Тиихэ зуурае алибаа хэрэгээр албан зур-гаануудта, партийна, совет болон ажахын органуудта ерэһэн хүнүүдтэй уулзалга өмхидхэхэ гээшэ ехэ шухала зүйл гэжэ тэрэ хэлэйнэ байна. КПСС-эй райкомой үүсхэлээр районой партийн-на, совет болон ажахын орга-нуудай хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэрийн сагай һүүлээр тосхон, һууринуудта, эмхи зургаануудай, промышленна предприятинуудай коллек-тивүүдэтэ ошожо, уулзалга үнгэргэдэг гурим тогтоно-жонхой. Нимэ хэмжээ ябуул-га һүүлэй табан жэлэй тур-шада үргэлжэлжэ байна. Уулзалгануудай үедэ нүхэр ёноной, үгээе ойлголсолгын талаар һонирхолтой хөөрэл-дөөн дэлгэрдэг юм. Тэндэ сугларагшадта ажаһуудалай, ажалай, пенси олгохо хүүлин-нуудай удхые тайлбарилан ойлгүүлха, районой байдал тушаа мэдээсэхэ арга олдо-но. Энэ жэлэй үнгэрһэн до-лоо һарын туршада үнгэргэг-дэһэн нимэ уулзалгануудта таба мянга гаран хүн хабна-даа. Энэ хүдэлмэрийн үрэ-дүн юун бэ гэхэдэ, элдэб олон асуудалаар юрэ бүсын гомдолой орохо ушар үсөөрнэ гэжэ тодорхойлогдоно.

Мүнөө тэжээл бэлэдхэл-гын өрөөшье, харюусалга-тайшье хаһын түлэг ябажа байһантай дашарамдуулан, нүхэр Сыщук үгынгөө эсэстэ энэ асуудал тухай хүрлан-гыгаар тогтоо. Энэ шухала хэрэгтэ районой олонинтые үргэнөөр хабаадуулха талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулгадана. Ильинкэ тосхо-ной хүн зоной үнэтэ үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдэнэ. Авгу-стын 20-ой мэдээгээр райо-ной хүн зон 10 мянга гаран центнер ногоо гурил татадаг түхеэрэлгэнүүдэй хажууда асаржа буулгаад байна.

Улаан-Удын ажалшадай депутадуудай городской Со-ведэй түйсэдкомой түрүүлэг-шэ **В. П. Убеев** үгэ хэлэхэ-дээ, эрхэтэдэй бэшэгүүдтэ, гомдол болон мэдүүлгэнүүд-тэ тон анхаралтайгаар хан-даха эрилтэ табиһан партий-на, гүрэнэй шухала шухала олон документнүүд һүүлэй жэлнүүдтэ абтаа гэжэ онсо-лон тэмдэглээ. Тиихэдээ тэ-дэниие бэлүүлхын тула го-родой хүтэлбэрилхы органуу-дай, эмхи һургаануудай ямар хэмжээнүүдые абаһан, абажа байһан тухай тэрэ дэлгэрэн-гыгоор хөөрэбэ.

Өөрынгөө хотые улам хүр-жөөхэ, ажаһуудалай, социа-льна болон соёлой хэрэгле-мжэ хангалгые һайжаруулха асуудалнуудта городой ажалшадай һанаата ходо бо-лоно ябадагынь тэдэнэй бэ-шэгүүд болон дурадхалнуудсоо тобойсо харагдана. Меди-цинскэ эмхи зургаануудай, худалдаа наймаанай, транспортын предприятинуу-дай хүдэлмэри һайжаруулха асуудалнуудаар һонирхол-тойшье, удхатайшье дурад-халнууд ородог байна.

Хүн зоной шүүмжэлхы ажаглалтануудай, оруулһан һанамжа дурадхалнуудай үн-дэһеор хотынхидай һуудал байдал һайжаруулха, горо-доо болбосон түхэлтэй бол-гохо талаар олон хэмжээ-нүүдэй абтадаг байһан ту-шаа тэрэ тогтоо. Городой нютагай Соведүүдтэ гэр бай-рын асуудалаар олон хүн хандадаг байна. Хэдэн олон гэрнүүдые шэнээр барижа, капитальнаар заһабарилжа, ашаглалгада тушаажа бай-дагшье һаамнай, энэ асуу-дал орёо хэрэг байһан зан-гаараа.

Арбадахи табан жэлэй үн-гэрһэн хугасаада 522,2 мян-ган дүрбэлжэн метр байрые гэрнүүд бодхоогдожо, хэдэн олон айлнууд шэнээр түбхи-нэбэ. Гэбэшье гэр байрада хэрэгтэй, шэнэ гэртэ орохоёо хүсэгшэд олон. Эалжээндэ байгшадай тоо 22 мянга гаран болоно. Ушар нимэһээ энэ асуудалаар хандаһан бэ-шэг, гомдолнуудай үшөө олоор орохо байһанинь мэ-дээжэ,— гэжэ нүхэр Убеев хэлээ.

Ажалшадай бэшэг, гомдол, мэдүүлгэ саг соонь хараха, шиидхэбэриинь олохо, эрхэ-тэдтэй уулзалга эмхидхэхэ хэрэг һайжаруулха талаар городой эмхи зургаануудта, предприятинуудта һүүлэй үедэ горитой хүдэлмэри ябуу-лагдаа. Хубиингаа хэрэгээр ерэһэн хүнүүдтэй ушарха, хөөрөлдөхэ саг тодорхойлог-доһон, гомдол болон мэдүүл-гэнүүдые харан үзэлгэдэ хи-налта табигданхай. Гэхэ зуу-ра энэ хэрэгтэ ушардаг ду-тагдалнууд үшөө олон зан-даа.

Үтынгөө эсэстэ нүхэр Убеев городой промышленность товарна продукци худалдаха долоо һарын түсэб 100,4 процент дүүргээ гэбэ. Гэбэшье промышленна 45 предприятинуудай 14-ниинь түсэбтэ даабарна дүүргэжэ шадаагүй. Валовой продукци гаргаха түсэб 99,7 процент, ажалай бүтээсэн даабари 100,1 процент болоо. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 92 процент дүүргэгдэһэн байна. Ажахын бүсадшье һалбаринуудта дутагдалнууд бии. Нимэ байдал һанаа седьхэл ехэтэ зобооно. Юрэдөө энэ гээгдэлһээ дары гараха хэм-жээнүүдые абаха, арбадахи табан жэлэй түгсэхэхы жэ-лые һайнаар үдэшэхэ үялга-тайбди гэжэ мэдүүлһэн бай-на.

— Областной партийна организацийн хүтэлбэри доро республикын профсоюзай ко-митедүүд эхин организаци-нуудые бэхижүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэнэр ажалша коллектив бүхэндэ эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө республика дотор проф-союзай гэшүүдэй тоо 410 мянга гаран болоод байна. Колхозуудта профсоюзай ор-ганизаци байгуулха хүдэлмэ-ри дүүрэнтээ, — гэжэ обл-профсоведэй түрүүлэгшэ **А. Д. Чукаев** мэдээсээ.

Хүүли ёно сахиха эрхээ профсоюзай организацинуудгүйсэд дүүрэн хэрэглэжэ, ажалшадай коллективүүдэй байдалда али болохоор нүлеөлнэ. Мүнөө ажалша колле-ктивүүдтэ юридическэ нинтын 36 консультаци, хүүли сахиха штатнабэшэ 85 ин-спекторнууд хүдэлжэ байдаг. Тэрэшэлэн профсоюзуудай областной советдэй дэргэдэ хүүли ёно сахиха инспекци, юридическэ консультаци хү-дэлнэ. Эдэнэр хүүли ёно са-хиха асуудалаар ехэ хүдэл-мэри коллективүүдтэ ябуулна. Ганса энэ жэлэй эхиннээ хойшо облпрофсоведтэ, профсоюзай обкомуудта, тэдэнэй мэдэлэй эмхи зургаануудта 17 мянга гаран хүн элдэб асуудайнуудаар хандаба.

Гэхэтэй хамта ажалшадай бэшэгүүдые, гомдол болон мэдүүлгэнүүдые хаража үзэ-хэ хэрэгтэ дутагдалнууд олон. Профсоюзай органуудта бэшэгүүдэй, гомдол болон мэдүүлгэнүүдэй оролго жэл-һээ жэлдэ олошорно гэжэ нү-хэр Чукаев тэмдэглээ. Оро-һон бухы бэшэгүүдэй 60 ша-хуу процентнь ажал тухай хүүли ёно хамгаһаруулгада хабаатай асуудалаар бэшэг-дэнэ. Илангаяа БАМ-ай ба-рилга дээрэ хүдэлмэришэдые хүүли бусаар ажалһаань гар-гаха, салин хүлһэнэй гу-рим баримталхагүй, үндэнэ баримтагүйгөөр ондоо хүдэл-мэридэ оруулха гэхэ мэтын алдуунууд гаргагдана.

Хүнүүдэй дунда ойлгуу-ламжын, хүмүүжүүлгын хү-дэлмэри һайнаар ябуулдаг коллективтэ, хүдэлмэришэдэй сүглаанда, нинтын эмхинүүдэй хүдэлмэридэ анхаралаа ходо табижа байдаг газарта гомдол болон мэдүүлгэнүүдэй оролго хэзээдэшье үсөөн байдаг гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Энэ хэлээшэсэ «Теплоприбор», прибор бүтээлгын заводуудай, мүн бусад хэдэн коллективүүдэй ажабайдалай жэшээ дээрэнээ баримталан харуулаа.

Хүдэлмэришэдэй сугла-наай удха шанар, хүмүүжүүлхы үүргэ тухай тогтоходоо, «Бурпромстрой» нэгэдэлэй, «Бурятпромстройматериалы» управленийн, Харацайн совхозой, Иволгын туршалга-үйлэдбэрийн ажахын болон бусад олон коллективта хүдэл-мэришэдэй сугла-наай ганса нэгэ зэрлагдадаг байные. тэн-дэ хэлэгдэһэн ажаглалта, дурадхал болон һанамжануудые хүсэндэнь хүргэхэ гэжэ оролдодоггүй байные шүүмжэлбэ.

— «Эрхэтэдэй дурадхалнуудые, мэдүүлгэ болон гомдолнуудые хаража үзэхэ гурим тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ соо ямар нэгэн дурадхалтайгаар, мэдүүлгэтэйгээр, гомдолтойгоор гүрэнэй болон нинтын органуудта эрхэтэдэй хандалга хадаа хүнэй эрхэ сахин хамгаалха хэрэг дүүрэн хангаха, гүрэнэй ашарадай хүн зонтой харилсадаг холбоое бэхижүүлхэ, гүрэнэй, ажахын болон социально-соёлой байгуулалтын ябажа байгаа, мүн холын хараата асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хабаатай мэдээсэл тогтонижоруулха шухала арга зам болоно гэжэ заагдана,—гэжэ Селэнгын целлюлозно-картоной комбинадай парткомой секретарь **М. Б. Гайнутдинов** тэмдэглээ.

Ушар нимэһээ ажалшадай бэшэгүүдые, гомдол болон мэдүүлгэнүүдые саг соонь хараха, дары хэмжээ абаха асуудалда предприятийн дирекци, партийна болон нинтын бусад организацинууд саг үргэлжын анхарал хандуулдаг болоо.

Селенгинск поселок шэнэ газарта байгуулагдаһан залуу тосхон. Комбинадай коллектившье мүн лэ залуу, зургаадахи жэлээ хүдэлмэ-байна. Поселогой хүн зон улам олошорно, шэнэ барилганууд, шэнэ коллективүүд мүндэлнэ. Поселогой ургаха хүргэхэхэй хамта гэр бай-раар. ажаһуудалай хэрэглэм-жэ хангалгаар хүндэ хүшэр байдал ушарна, үхибүүдэй эмхи зургаануудые үсөөдэнэ. Энээнһээ уламжалан, посе-логой хүн зон элдэб гомдол-тойгоор комбинадай хүтэлбэ-рилэгшэдтэ, партийна коми-тедтэ, дээдэ органуудта хан-дана. Эдеэ хоолой эүйлүүдэ-дэр, эд барааг хангалгые һайн гэхын аргагүй. Эдэ бүгэдэнийе шиидхэхын тула али болохо хэмжээнүүд аотана. Энэ хүдэлмэри шиидхэлгэдэ поселково Совет туналалсажа, үдэр бүрийн хиналта доро абанхай гэжэ тэрэ хэлээ.

1979—1980 онуудай туршада Селэнгын Целлюлозно-картоной комбинат, 8-дахи СМУ-гай, Брянскый ОРС-ын, хилэмэнэй заводон, мүн түмэр-бетон хэрэгсэлнуудэй заводой хүтэлбэрилэгшэд поселково Советдэй сессийн болон түйсэдкомой засе-дании дээрэ тоосоонон байна юм. Алиоаа хэрэгээр хүтэл-бэрилэгшэдтэй уулзахана ерэһэн хүнүүдые хулеэн аба-ха саг тогтоогдонхон, өүридхэл хэхэ, хэлэлэн юумыень тэмдэглэжэ абаха журнал бии. Гомдолой гү, али дурадхалай дүүргэлтэ болохо болзор, хэн тэрэнэй түлөө хаю-усалгатай байһаниинь дары тодорхойлогдоно.

Манай хүдэлмэриин зарим тэды дутагдалнаа ооложо, хүнүүд элдэб асуудалаар партийна, совет болон ажахын органуудта гомдол барина ха юм. Теэд тэрэ гомдолойнь мүрые байра дээрэнь оломоор байдагынь мэдээжэ. Ушар тиимэһээ бидэ ямар нэгэн шиидхэгдэгүй асуудалые түргэн зуура бэлүүлхэ гэжэ ороллонобди. Тиигэжэ гомдолнуудан, мэдүүлгэнүүдэй ороллые эрид хорооохо, хүн зонтой ходо уулзажа, хөөрэлдэжэ байха эрилтэ бэедээ табинхай гэжэ шэбди гэжэ нүхэр Гайнутдинов хэлээ.

Ажалшадай зүгһөө ороһон гомдол усадхаха, дурадхалнуудые бэелүүлхэ талаар Буряадай транспортна управленидэ ямар хэмжээнүүдэй абтадаг тухай тус управленийн начальник **В. Н. Инкеев** пленумдэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ. Управленидэ гү, али автопредприятинуудта ороһон нэгэшье бэшэг, гомдол анхаралгүйгөөр үлэнэгүй гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Жэл бүри гомдолой орохо үсөөржэ байна. Хэрбээ 1979 оной түрүүшын хахадта 23 гомдол ороо һаа, байгша оной түрүүшын хахадта тэрэнэй тоо 14 болотороо хороо. Кадрнуудай таһагай, БТУ-гай хүдэлмэрилэгшэд автопредприятинуудаар ябажа, ажалшадай бэшэг, гомдол, дурадхалнуудые шалгажа, бодото хэмжээнүүдые абажа байдаг болонхой.

ГАП-3, ПАП-2-то (начальнигуудынь И. Г. Орлов, В. А. Попов) ороһон бэшэгүүд саг болзортоо харагдажа, тэндэ табигдаһан асуудалнуудые шиидхэхэ талаар бодото хэмжээн абтана. Гүс ажахынуудта өөрын асуудалаар ерэһэн хүнүүдтэй уулзаха, хөөрэлдэхэ тусхай таһалганууд түхеэрэгдэнхэй, саг тогтоогдонхой. Гэхэтэй хамта ГАП-1, ГАП-2, ПАП-1 энэ талаар ехэхэн дутагдалнууд үзэгдэнэ. Тэдэнэй зарим хүтэлбэрилэгшэдтэ, тэрэ тоодо ПАП-1-нэй начальник Г. Ф. Худяковто зэмэ тохогдоо. Байгша оной түрүүшын хахадта Буряадай транспортна управление КПСС-эй Железнодорожно райком, Буряадай АССР-эй Министрүүдэй Совет шалгаһан байна.

Автотранспортна предприятинууд хүн зоной улам үргажа байгаа эрилтэнүүдые эли тодоор гэршэлнэ. Өөһэдөө бодоод үзыт даа. Хэн, хэндэ бэшэг, гомдол, дурадхал бэшэнэ гээшэб? Хүдэлмэришэн, таряашан, алба хаагша фабрика болон заводой, колхоз ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, партийна, советскэ, профсоюзай болон комсомолой организацинуудта бэшэнэ гээшэ.

Нэгэл шухала асуудалай бии болохоодо гү, али гашуудал, гомдолой тохёолдохоодо хүн саарһа, гуурһа абажа бэшэг бэшэдэг ха юм даа. Тиимэһээ тэрэ бэшэгтэ анхаралтайгаар хандаха, үни удаан барин дарангуй хараха, бодото хэмжээ абаха, элэндэнь харюу үгэхэ гэлшэ тон шухала. Хүтэлбэрилэгшэ бүхэн бэшэг, гомдол эльгэлһэн хүнэй орондо өөрыгөө табяад үзэхэ ёнотой. Тиигэбэл, бэшэгшын табиһан асуудал түргэнөөр, зүбөөр шиидхэгдэхэ, тэрэ дахин хаанашье, хэндэшье хандахагүй. Иланганаа хөёрдохёо ороһон бэшэгтэ анхарал ехээр табигдаха зэргэтэй. Хүнэй нэгэ асуудалаар иншэ, тиишэнь, хэдэ дахин бэшэхэгүйн түлөө оролдохо бологдоно.

Хүнүүд гансал өөрынгөө хубиин хэрэгээр бэшэг бэшэдэггүй. Партийна, советскэ органуудта ажалшадай зүгһөө гүрэн турын, нинтын шухала удха шанартай асуудалнуудые табиһан бэшэгүүд олоор ороо байдаг. Нэшээлхэдэ, Тарбагатай тосхоной соёлой байшан муу байдалда сооһохой, тэрэндэ капитальна заһабарилга хэрэгтэй гэһэн бэшэг залуушуулай зүгһөө КПСС-эй Улаан-Удын райкомдо, райсоведэй түйсэдхэхэ комитедтэ ороһон байгаа. Тиин мүнөө тэндэ капитальна заһабари хэгдээ, хүдэлмэриинь элигэ һайжараа. Тэрэшэлэн ажалшадай дурадхалаар Барыкино, Хүйтэн, Хурамша, Ганзурино тосхонуудта хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха комбинадай зүгһөө захиа абаха комплексно пунктнууд нэгдээ. Манай районой «Коммунизмын туяа» газетэ ажалшадай бэшэгүүдые хуудаһануудта ходо толилжо, шухала асуудалнуудые шиидхэжэ байдаг.

1979 оной ноябрь һарада 800 үнеэдэй байха комплекс манай ажахыда барилгажа, ашаглалгада үгтөө нэн. Тэрэ гэһээр жэлшье болоогүй. Гээшье, энээхэн саг соо уһа дамжуулдаг сорго дүрбэ дахин эбдэрээ. Барилгашадай шанар муутайгаар хүдэлмэри хэнэнһээ уһагүй байха баатан болонёбди. «Бурятмежколхозстрой» трестын хүдэлмэрилэгшэдэй зэмээр бидэнэр мүнөө нигэжэ зобожо байнабди. Тэдэнэр өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр, хүсэ шадалаар уһа дамжуулдаг сорго заһаха, һаадгүйгөөр хүдэлгэхэ ёнотон. Малай үбэлжэлгын эхилхэһээ үрид энэ хүдэлмэри, хэгдэхэ болоно.

Манай ажахын түб Гүрэльбэ тосхондо абаашагдахаар хараалагданхай. Тэндэ һургуули, соёлой байшан, худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд баригдаха ёнотой. Түсэбэй ёноор нэн түрүүн томо котельна баригдаха юм. Тэрэнэй барилга 1979 ондо эхилэгдээд, 1980 ондо дүүрэхэ ёнотой байгаа. Гэбэшье, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл мүнөөшье болотор тэрэниие барижа эхилээгүй. Эндэхи хүдэлмэрилэгшын дураар Степной, Заречный, Гүрэльбэ болон Согниково тосхонуудай үхибүүд аяар Улаан-Удэ ябажа һураха юм гү? Энэ асуудалые түргэнөөр шиидхэхэ хэрэгтэй.

Манай районой газар дээрэ Исток гэжэ тосхон бии юм. Тэндэ прибор бүтээлгын заводой болон «Бурводстройн» хүдэлмэрилэгшэд ажаһуудаг. Мүнөөшье болотор тэндэ һургуули, клуб үгы, магазинайнь байра бага. Районой эмхи зургаануудта энээн тухай гомдолой орожо байбашье, хубилалта болоногүй. Прибор бүтээлгын заводой болон «Бурводстройн» хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудал дары шиидхэхэ үялгатай.

Һу һааха табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргээб. Даабарита түсэбнөө гадуур 700 центнернээ бага бэшэ һу һааха гэһэн үялга абанхайб. Табан жэлэй туршада жэл бүри даалгагдаһан үнсэн бүриннөө 5 мянган килограмм һу һаахаб. Энэ КПСС-эй ЦК-гай июнийн (1980 он) Пленумэй шийдхэбэринүүдтэ мийн харюу, партийн XXVI съездэ ажалаймни бэлэг болохо гээшэ.

— Ажалшадай үлам үргажа байгаа эрилтэнүүдые гүйсэд хангахын, тэдэнэй сүлөөтэй сагаа һайнаар, эшатай тулаһаанаар үнгэргэхын тула хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албан бухы хүсэеэ элсүүлхэ, — гэжэ республикын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр **Е. И. Мульченко** хэлэбэ. Энээндэмнай партийна, советскэ органууд нилээд туйа хүргэнэ.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха предприятинуудай материальна бааза бэхижүүлхэ, үргэдхэхэ талаар хараалһан хэмжээ ябуулганууднай бэелүүлэгдэжэ байна. 7 предприяти томодхогдоо, шэнэлэгдэн хубилгадаа. 1979 ондо хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха комбинадууд Хориндо, Северобайкальскда, Уоянда, Северомуйскда баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Энэ жэл нимэ комбинат Кичерэ тосхондо баригдаа. Хэдыхэн жэлэй туршада хоёр квартираган банрын 25 гэр өөһэдынгөө хүсөөр барижаоди.

Предприятинуудаймнай бааза байгуулха, бэхижүүлхэ хэрэгтэ промышленна заводууд, предприятинууд, колхоз, совхозууд туйа хүргэнэ. Тэдэнэй тулаламжаар хүнүүдэй захил захиа абаха 70 комплексно пунктнууд нэгдээ. республиканска 7 нэгэдэл байгуулагдаа, районуудай 8 комбинат үйлдэбэрийн управленинууд болгогдоо. Табан жэлэй эхиннээ хойшо темпологическа 2,5 мянган шэнэ түхеэрэлгэ абтаа, поточно хөёр цех нэгдээ, 16 ательеэ «Ритм» гэжэ системэ нэбтэрүүлэгдээ. Энэ үе соо хүн зондо үшөө 88 зүйлэй хүдэлмэрсэр туйа хүргэгдэдэг болоо, 3 мянган хүн һургадаа, 15 мянган хүдэлмэрилэгшэд мэргэжэлээ дээшэлүүлээ.

Энэ жэлдэ манай министерствын предприятинууд мүү бэшээр хүдэлжэ байна. Нэгэдэхи кварталай болон хахад жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ. Хүн зоной хэрэглэмжэ хангалга нёдондоной энэ үеынхиһөө 8 процентээр дээшэлээ.

Гэбэшье хүн зоной зриллтэ гүйсэд хангажа үшөөл шадагүйоди. Хүнүүдэй захил саг болзортоо, нинтын шанартайгаар дүүргэгдэнэгүй. 1979 ондо ажалшадай зүгһөө ороһон 304, байгша оной түрүүшын хахадта — 193 гомдол энээнийе эли тодоор гэршэлнэ. Иланганаа ажаһуудалай орёо техника, телерадиоаппаратура заһалгада гомдол олоор ороно. Ажалшадай зүгһөө ородог гомдол үсөөн болгохын тула шухала хэмжээнүүд абтана. Энэ асуудал министерствын коллегий, үйлэдбэрийн зүүлөөнүүд дээрэ хараганна. Байгша оной июль һарада совет хуули ёно сахилгаар хөёр үдэрэй семинар үнгэргэгдөө. Энэ семинарта республикын юстицийн министр нүхэр Медведев, Верховно сүүдэй гэшүүн нүхэр Егорова, прокуратурын коллегийн гэшүүн нүхэр Баринова болоо бусад элидхэл хээ. Манай юристконсультантнар хүдэлмэрилэгшэдэй дунда лекци, элидхэлнүүдые ходо үншалаг болоо.

Хүн зоной захил богони болзорто һайн шанартаар дүүргэхын тула бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэй хэрэгтэй. Имагтаа шадабари багатай кадрнуудһаа болоо-жо, голодоһон ехээр гарана, гомдол олоор ороно. Хүнүүдэй захил шанар муутайгаар дүүргэдэг хүдэлмэришэдтэ зэмэ тохогдодог. Энэ жэлэй эхиннээ 12 хүндэ зэмэ тохогдоод байна. Һайн мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ тон шухала болоод байна. Гэбэшье, манай үйлэдбэрийн һуралсалай комбинат өөрын бааза үгы. РСФСР-эй хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха министерство манай эндэ ПТУ барюулха зорилготойгоор 1977 оноо жэл бүри мүнгэ зөөри ехээр үгэнэ. Дүрбэн жэлэй туршада 2.180 мянган түхэриг үгтөө. Харин тиихэдэ «Бурятпромстрой» нэгэдэл арай гэжэ 56 мянган түхэриг барилгын хүдэлмэри хээ. Тус объект мүнөө баригданагүй.

Ажал хэрэгтээ бии байһан дутуу дунданууые дары усадхан, партийнгаа XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө манай министерствын предприятинуудай бухы хүдэлмэрилэгшэд шанга тэмсэл хэжэ байна.

Жэл бүри манай газетын редакци дүрбэ шахуу мянган бэшэг үншагшадаа абана, — гээд «Буряад үнэн» газетын редактор **Р. Б. Гармаев** үгэ хэлэлгэндэ мэдүүлэ. Өөһэдынгөө бэшэг соо тэдэнэр манай партийн, тэрэнэй Центральна комитедэй, нүхэр Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй Политбюрогой дотоодын ба гадаадын политика үнэн зүрхэнһөө һайшаана. Тиихэтэйгээ хамта газетын редакцида бэшэгшэд үйлэдбэрийн эмхидхэл, хүтэлбэрилхы органуудай хүдэлмэри һайжаруулха талаар үнэтэ дуралхалнуудые оруулжа, ажабайдалда дайралдадаг дутуу дунданууые шангаар шүүмжэлнэ, арбадахи табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын, партийнгаа XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөнэй ямараар дэлгэржэ байһан тухай бэшэнэ.

Жэшээлхэдэ, Загарайн районой «Дружба» совхозой луговод Цыдын Содномович Черников лугомелиоративна хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэхэ, КПСС-эй Ахын райкомой пленумэй гэшүүн, «Коммунизм» колхозой малшан Валентина Содном

Манай үеын хүн

АША ҮРИ

Даруу номгон зантай байнаыень гэршэлhэн зөөлөхэн, досоо гэрэлтүүлэмэ зүлгыхэн харасатай, набтархан аад, шангахан байлтай саб гэмэ бэетэй, хүрин долгито хүүюурээр үнаhан үнэтэй Светлана Ивановна Банинагай өөр тухайгаа:

— 1950 ондо Ехэ-Хүдэри нютагта түрэhэмби гэхэhээ бэшэ ондоо юумэ мэдэдэггүйб. Миниий багахан ябахада, эхэ эсэгэ хоерни наhа бараhан юм,— гэжэ хэлэхэдэнь, энэ эхэнэрэй нюдэдэй юундэ нимээр — хүлеэнги номгоноор, шарайшалан г и даруугаар шэртэдэгыень мунөө гэнтэ ойлгожо, досоогоо эрхэ бэшэ хадуубаб. «Үншэрхэ хэнзэрхын гашуудалаг хара далайе гаталжа гараhан хүнэй нюдэд инмэ байдаг hэмнай даа. Бодомжолhон ухаатай нюдэд, хамаг юумэ хүрэ хүрэhөөр сэгнэн шэгнэhэн нюдэд...»

Түрэhэн Ехэ-Хүдэри нютагhаа хөзөө гараhанаа, хэнтэй хаана ошоhоloo Светлана мунөө мэдэдэггүй. Одоо холо, хэдэн хадын саана ошоо hэн хабиб гэжэ өүртүүр hанадаг. Тэд тэндэ, хүрэхэ газартаа хүрөөд, hажа абаhан юумэниинь hуваггүй, сэхэшье, элишье байха.

— Загарайн үншэн үхибүүдэй байшанда ороhон сагhаа хойшо өөрыгөө мэдэрээб, ухаа орожо гэхэ гү, юрэдөөл, юумэ ойлгожо захалмаяа тэндэнээл эхилэн гэжэ тоологшоб. Аймшагтай сохээр хүхеэ, баярлаа hэн хаб гэжэ мунөө hанагшаб. Юуб гэхэдэ, яваагаршье, мореоршье, машинааршье, түмэр харгыгаршье хэдэн удаан ябаа-ябаа, hүүлэн hүүлдэ хүрэхэ газартаа хүрэжэ ерэхэдэм, тон түрүүн намайе амтатай гэгшээр эдэлүүлээд, удаань ехэ гэгшын ванна соо угаагаад, саб сагааханаар хуряагаатай унтари задалжа, хэбтүүлжэрхээ бэлэй. Харгыдаа ехэ эсэhэн сусаhан байжа, хоер нюдээ анихынгаа урда нигжэ hанаа бэлэйб: «Нимэ hайн хонэйдээ ерэбэ гээшэбиб? Эндээ ходол байдаг hаа, ямар гоо hааб даа...»

Багахан Света басаганай тэрэ хүсэл бэлэй hэн. Хойно хойноhоо hубаряад сагhаа үрид наhа бараhан эльгэн түрэл эхэ эсэгэ хоеройнь ороондо Эхэ ороминай альгаа урдань дэлгэн, алхэргэн, зантайгаар эндэ үгтан абаба ха юм. Наhан соогоо үзөөгүй, хараагүй юумэнүүдээ хаража, амталаагүй эдеэгээ эдижэ, хэбтээгүй унтаридаа ороhоoloo, хэндэ баяр баясхалан хүргэхээ басаган үшөөл удаан саг соо ойлгоогүй ябаашье hаа, эгээл тэрэ удэрhөө эхилжэ ухаан бодолойнгоо hабагша татаhанаа hанан hанан муное хөөрэнэ:

— Үглөөгүүр hэрин гэхэдэмни, намтай хараанай наhанай олон үхибүүд хайгуугаарни унтажа хэбтэ hэн. hүүлдэнь бултыемдан аб адлихануудаар хубсаhуулгыб. Адли бидэниие эрхэлүүлэн энхэрөө... Эхэ, эсэгэнээ үншэрэн гээгдэхэ гээшэ бэрхэ. Теэд нимэ үйлэтэй үхибүүдэй манай Совет түрэндэ жаргалтай үдэдэгыень ой өөр дээрээ үзөөб. Мунөө дэлхэй дээрэ хэдэн миллион үхибүүд туужа үхэнэ гэжэ дуулахадаа, досоомни үйтардаг. Сагай ошохо бүхэндэ сэдьхэлни нимгэрэн, хэнэй хүсөөр хүн болоhоноо мартаха эрхэгүйгөө мэдэрэгшэб. Олоhон мэргэжэлээрээ ажал дээрээ шадаал hаа, hайнаар хүдэлжэ, намайе тэдхэжэ, гарыем ган загада, хулыем дүрөөдэ хүргэhэн Эхэ орондоо туhа хүргэhэйб гэжэ сэдьхэн шэбшэгшэб.

Светлана Ивановнагай эдэ угэнүүд үндэhэгүй бэшэ. М.-нөө тэрэ 1982 оной түсэбөөр хүдэлнэ.

С. И. Банинагай ажалай намтар 1967 онhоо эхитэй. Тэрэ зун Светлана арбадахи класс дүүргээд, холын харгы, hүргүүли hударшье гэжэ тархи толгойгоо эрьенгүй, хоолойгоо тэжээжэ эхилхэ сагни ерээ гэжэ хара ухаандаа ойлгоо бэлэй. Хаана худэлхэб гэhэн асуудал басаганай урда мун лэ байбагүй. Тэрэ үни үнинэй, интернат hүргүүлида hураха үеhөө мэдэдэг hэн: заабэл оедолшон болохоб. Нигэжэ тэрэнэй бодохонь мүншье баhа үндэhэгүй бэшэ бэлэй. Юуб гэхэдэ, Светие уран гарайнь түлөө хүмүүжүүлэгшэ болон зааhан багшанар бүхэниинь магтадаг hэн. Үхибүүн бүхэнэй үнэнхэ hожор ойлгожо, саг болзор соонь дүрэтэйгөөр дэмжэхэ гээшэ ехэ удха шанартай бшуу. Светын оехо дуратайе ойлгон анхарhан багшанарынь шабингаа дүрын районой Хүндэлэлэй самбарта байхыень хаража, мунөөшье сэдьхэлээ ханадаг ehотой.

Арбадахи класс дүүргэжэ, таралгынгаа удэшэ умдэхэгое hайхан плати оехо гэжэ басагад бүхэн шэбшэдэг ха юм. hүргүүлиэа дүүргэхэдээ, Света өөртөө гое гэгшын сагаан плати оёо бэлэй. Тиихэдэнь нүхэд басагадынь шагшуулатайгаар тойрон агсажа:

— Намда оеыш, намда оеыш! — гэлдээ hэн.

— Теэд оео hэн гут?

— Оеошье гэжэ даа... Шадаха зэргээрээ туhалхые оролдоо hэн бэзэб. Тиихэдэ юушье оежэ бирадаг hэмбиб даа. Оедолшоной нэрэл зүүдэг hэн бэзэб.

— Таралгынгаа удэшэ танай классай бүхы басагад аб адли платитай байна ха юм. — гэжэ он ханада үлгөөтэй байhан фото харан дүүгарбаб.

— Ой, хамhажа оео болоо hэмди даа. Мунөө тэрэ платинуудаа хараа hаа, эшэхэ байгааб. Залуу хонгор зон ябаа ха юмбибди даа. Юу шадаха, мэдэхэ, эилгохо ябаабибди.

Оехо хэхэдээ бэрхэл хүн гээшэб гэжэ бэеэ гоолоод, Светлана 1967 ондо Хяагтынгаа хүн зоной хэрэглэмжэ ханалгын комбинадта ажаллахаар ороо hэн. Абаhаар лэ оедолой машинада hүүшахаб гэжэ hанаhаниинь бүтэбэгүй. Тамара Николаевна Хамидулина залуу басагые бригададаа абаад: «Оедол хэхэ гээшэ ехэ hүргүүлиин хүсэн, гансага арбадахи класста ородог бэшэ, харин нэгэдэхи классhаа эхилдэг ха юм. Тиимэнээ хүүртигүүдтэ хубэнгөөр доторшэрэхэ болобош, hүүлдэ хаража үзэнэ бэзэбди»,— гэжэ хэлээ hэн. Энээндэнь басаган юумэ дүүгарбагүй. Хэ гэhэн юумыень жэншэдгүй хэзэ лэ байгша бэлэй.

Дүүгайхан аад, хэнэн ажалдаа нэтэхэн, нугархай шуран гартай басаган удааншье болонгүй бригададаа өөрын хүн боложо эхилбэ. Нэгэтэ үглөөгүүр Тамара Николаевна Светын хажуудаа ерээд, аалихаанаар асууба:

— Экэнhээ урагша оёдол хэдэг hэн гүш?

— Хэдэг. Үншэн үхибүүдэй байшанда байхадаа бидэ, басагад, өөhэдынгөө хубсаhа жэншэдгүй байлгахынгаа хажуугаар, эхин классай багахан хубүүдые шефтээ абаха, хахархай удархайень алданагүй хадхажа, түрэhэн эгэшэhээ өөрэгүйгөөр ородохо үялгатай hэмди. Тиигэжэ бидэниие hүргадаг hэн. Тиимэнээ би хара багаhаа зүү барижа hурахые оролдооб, hүүн байлгадг. Нүхэрни автомобильна харгын управленидэ жолоошоноор худэлдэг. Хубуумнай хоердохи классга орохо. Нүхэрэймни эхэ миниий эжы болонхой. Бидэ хүн зонhоо дутуугүй hүүнабди...

...Мэдээ ороогүй шахуу заахан хүн оршолоо ехэгэ энэ дэлхэй дээрэ ори гансаараа үлөөд, үлдэхэ даарахые үзөөд. Эхэ ороюйнгоо энхэргэн сэдьхэлэй элшэ нараи соо өөдөө hалбаран бодожо, түрэл газарhаа ёhото эзэн шэнгөөр шангаар тулан гэшхээд, мунөө юунэйшье болоо hаа, бөлөөр нугархагүй, гэр байдалаа сум олонхой ябагшадай нэгэн — энэ залуу эхэнэрые ёhотой совет ажалша зоной турүү түлөөлэгшэ гэжэ хэлэхэдэ бүрүү болохогүй.

Эхэ ородоо эша үрнэ харюуха манай арга — эрхим дунтэ ажал худэлмэри. Светлана Ивановна Банина энээниие хэнhээшье hайнаар ойлгоно. Тиимэнээл хэнhээшье дутуугүйгөөр ажалдаа шармайна бшуу.

Б. ЮНДУНОВ.

Багшанарай августын зүб

БЭШҮҮР

Республикын худөөгэй районуудта багшанарай августын зүблөөнүүд боложо үргэлжэлhөөр. Манай корреспондент худөөгэй районуудта хонходожо, арадай гэгээрэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэhэн байна. Арадай депутадуудай Бэшүүрэй районно Советэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таhагые даагша А. О. Никулин иигэжэ харюусаба:

— Районой түбэй соёлой байшан соо зүблөөгөө эхилбэбди. «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха талаар районой гэгээрэлэй худэлмэрилэгшэдэй зорилго тухай» элидхэлые КПСС-эй райкомой секретарь И. П. Ефимов хэлэ. Харин «Юрэнхы эрдэмэй дунда hургуулиин hурагшадые hургалга, хүмүүжүүлгэ болон тэдэнэй ажалда бэлдэлгые саашадань нарижуулан hайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой ёhоор, hуралсал-хүмүүжүүлгын худэлмэрийн ябасые эдэбхижүүлхын тула багшанарай хангалтые hайжаруулха тушаа асуудалаар элидхэл щагнагдаа. Тэрэ элидхэлые би өөрөө хэлэб. Юрэдөө, мунөө жэлдэ конференцимнай hонёор үнгэржэ байна. Партийна, совет худэлмэрилэгшэд, Улаан-Удэhөө эрдэмтэд ерэжэ, конференцимнай худэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

— Анатолий Осипович, танай район соо шэнэ hургуулинууд баригдаа гээшэ гү? — гэhэн асуудал таоигдаба.

— Охин-Булагта 624 hурагшын hууритай типовой hургуули баригдаа. Зүгөөр спортзалынь үшөө бүтээдүй. Тиихэдэ мун лэ энэ министерствын мүнгөөр Еланьда 320 хүнэй hууритай hургуулиин барилга бүтэнгэжэ байна.

ХУРАМХААН

Районой түб hуурида багшанарай зүблөөн үсэгэлдэр болобо. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Д. Ю. Цыбикжапов «КПСС-эй XXVI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха талаар районой гэгээрэлшэдэй зорилго тухай» элидхэл хэбэ. Тиихэдэ hуралсал-хүмүүжүүлгын худэлмэрийе эрид hайжаруулан, hурагшадые ажалда дуратайгаар

туhай элидхэл
дай гэгээрэл
даагша Т. С.
районой hургуу
дэлмэрийе алиц
шэнжэлэн, түрү
лыень тобойлго
дыень шүүмжэ

Районой hург
ралсалай шэнэ
дэлгээ саг соо
байгаа. Улюнха
бэшэ шэнэ hур
даа юм. Тэндэ
гуулиин hурагш
бараг бэлэг бо

Т. САА

АЖАЛАЙ СЕМЕСТР ДҮҮРЭЖЭ БАЙНА

ОЛИМПИИН ТУГХАН НАМИЛЗАНА

Буряадай багшанарай институдай физико-математическа факультедэй студентнэр «Олимп» гэжэ барилгын отряд байгуулhан юм. Ерээдүйн багшанар 80 квартиратай гэрэй барилга дээрэ худэлжэ, гол түлэб тэрэнэй доторхие шэмэглэн гоёохо ажал эрхилнэ.

— Манай 537-дохи группын студентнэрэй олонхинь институдта орохынгоо урда түрэл ажахыдаашье, үйлэдбэридэшье худэлhэн, ажалай амта таниhан хүнүүд юм. Тиимэhээ даабари үгэбэл, эдэнэрнай саг соонь дүүргэдэг, — гэжэ отрядай командир Александр Вязинскийн хөөрэнэ.

Эдэнэр хоорондоо зүбшэн хэлсэhэнэйнгээ удаа отрядаа 3 бригада болгон хубааха гэжэ шиидээ hэн. Эгээл томо бригадыень Александр Вязинский өөрөө хүтэлбэрилдэг. 13 басагадhаа бүридэhэн бригадын худэлмэрийне Мэдэгма Доржиева, нүгөөдыень Дарижап Жигжитова гэгшэд ударидаа. Тиин бригадануудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, илагшад «Эрхим бригада», «Эрхим барилгашан» гэhэн вымпелнүүдэ хүртэдэг зангшалтай hэн. Hара хахадай туршада студентнэр 25 мянган түхэригэй хэмжээнэй худэлмэри хэхэ зорилготой.

Үйлэдбэридөө гол үялгата худэлмэреэ жэншэдгүй хэхэhээ гадна эдэнэрнай Хяагта хотын хүн зоной дунда сооль-гэгээрэлэй худэлмэри ябуулдаг. Олимпиадые угтуулан хэдэн лекциинүүдые үншаhан, барилгашанай үдэртэ зорюулжа 466-дахи нүүдэл-оньhожоруулагдамад колоннын худэлмэришэдтэй мэргэжэл тухай хөөрэлдөө эмхидхэhэн юм. Барилгаа үүрэгэй нэрэмжэ hургуулиин колл рилсаа холбо байраяа заhаба hа хүргөө hэ удэртэ эдэбхит сажа, булталадаа яа тушаагаа.

Гадна спорт рихо сүлөө ол Эндэхи футбол hэн мүрысөөнд га Олимпиадын болон тодороо

...Үглөө бүр жагсаалда эо та удэрэйнгөө нуудые хараа пын» улаан лөлдэ үргэдэ холоhоо нам даг юм. Студ рилгын отряд лөөндэ бодо оруулалсажа лайнгаа дүнгүй дэй тоодо орс жаггүй.

ЗУРАГУУД

«Олимпын» эр шан III-Н. Дуг лайнгаа забhар таатайл.

Авт

ДЭЛХЭЙН hОНИНОЙ ДЭЭ

ДЕЛИ. XII зуун жэлэй үедэ пальмын набшаhан дээрэ гараар бэшэгдэhэн шухаг дэбтэр Индиин Бомбей хотын (Махараштра штат) библиотекэнүүдэй нэгэнэй номуудай hан сооhоо олдоо. Бенгалиин дундада зуун жэлэй үеын хаашуулай нэгэнэй захираллаар бэшэгдэhэн санскрит зохёол буддын үльгэр домогуудые шэнжэлэн hайлбарилна.

Мэргэжэлтэдэй ёhоор, тэрэнэй hан бишыхин илангаяа hонин

ДЕЛИ. Индиин хубида байдаг, лэй Андаманск hаа зуун-урдуур тэ уhан дорохи бэрhэнэй эсэ рог биш болоо

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «КПСС-эй XXVI съездэ — эрхим угтамжа» — съездын урда тээхи ажалай вахта туhай республикын колхоз, совхозуудhаа, промышленна предприятинуудhаа абтаhан мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Замбуулинай нийдэлгэ амжалтатайгаар бэелүүлhэнэйнь түлөө» — СССР-эй, СРВ-гэй космонавтнуудта совет шагнал барюулагдаhан туhай ТАСС-ай мэдээсэл. «Үтөөрөө найдуулаад...» — «Правда Бурятии» газетын, арадай хинагшадай шалгалтын материал.

Хоёрдохи КПСС-эй обком нум. «Олонхин холбоо бэелүүл га дүршэл» — Кр мой нэгэдэх А. У. Модо hэлhээ. (Түгэс 1-дэхи хуудаhан

Гурбадахи КПСС-эй обком КПСС-эй обком секретарь А. У hэhэн элидхэлые сэлгэ.

Дүрбэдэхи Нютаг нютаг нэ. «Олимпиа —Олимпиин зу даануд туhай аб аб аhаан мэдэ

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.55 — Дамжуулгын программа. 8.00 — «Время». 8.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.05 — «Горнистнууд, харюусагты!» 9.35 — «Белый Бим — Черное ухо» — уран hайханай фильм (2-дохи серия). 11.00 — В. Моцарт. Хүгжэм. 11.25 — «Энэ миниий мүнхэ hаhан». 12.20 — Шэнэ hонин. 14.00 — Шэнэ hонин. 14.20 — Баримтата фильмүүдэй программа. 14.55 — «Шатарай hурагуули». 15.25 — «Дрессировщики» — телевизионно олон серитэй уран hайханай фильм. «Скачки» — 4-дэхи сери. «В лесу» — 5-дахи сери. 16.15 — hуралсалай шэнэ жэлые угтуулан. СССР-эй гэгээрэлэй министр М. А. Прокопьевтой хөөрэлдөөн. 16.45 — И. Дунаевскийн дуунуудай темдэг зохёогдоhон фантази. 16.55 — Футболоор нүхэ залга. Венгри дапештhээ дэ hартань. 17.30 дэр — түби д — Казахай С публикын Ко 60 жэлэй ой ашаар мүндэ Казахстанай баримтата фи талын аялгану концерт. 20.30

Улаан-Удэ. ресат ТВ». гал» — прогр «Улаахооронд (буряадаар). рысөөн. Бэдэ ажал».

ХОЕРДОХИ

Улаан-Удэ. лик нос» — рюулгадаhан 19.40 — 20.10 — Соносх — Баримтат программа.

Москва. 21. юзай Гүрэн Ехэ театрай — Шэнэ hон

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, зарим газарта саг зуура бороо орохо. Баруун-хойноhоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. 21—26 градус, зарим районуудта 15 градус дулаан байха.

Улаан-Удэдэ үүлэтэйшэг байха, хура бороо орохогүй, Баруун-хойноhоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. 24—26 лаан байха.

Августын 29 тэйшэг байха саг зуура бо лөөгүүр манай хойноhоо сек метр хүсэтэйг hүниндее 5— 19—24, зарим hүниндее 0. дус дулаан б дээгүүрээ хүр

Редакто И. Р-Д.

ТАСС • АПН •

ХИЛЫН САНАhАА

hАНАЛАА НЭГЭДЭЛГЫН БА БАТА ЖАГСААЛАЙ УРЯА

Аха дүү партинуудай болон ороонуудай хүтэлбэрилэгшэдэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй июль—августда Крымдэ хэhэн үүлзалганууудай дүнгүүдые КПСС-эй ЦК хаража үзөөд, социалис гурэнүүдэй бүхы асуудалнуудаар үгээ ойлгосолгын улам гүнзэлыржэ, баиhые, эдэ үүлзалганууудай ехэ үдха шанартай бэйhые үндэрөөр сэгнээ. hүүлэр Л. И. Брежневэй хэhэн худэлмэрие бүрин hайшаагаа гэhэн мэдээсэл хилын саахан газетэнүүдэй, журналнууд, телевидени болон радиогой гол анхарал татана. Социалис ороннуудай хэблэл түс мэдээсэлые түнхаглаха зүүраа. Крымдэхи 1980 оной үүлзалганууд социалис хани нэгэдэл батадхаха хэрэгэй ехэ шэнэ шага болоо гэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ.

Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бүсад ороннуудай тодорхой, амгалан үүсхэлнүүд дотор, эдэнэй эб найрамдалта, залан шүүд гадаадын политика дотор бэелэлээ олодог бодото социализмын нүлөөн дэлхэйн политическэ оршоп байдалые тодорхойлоно эшэ нүхэсэлнүүдэй дунда гол hүүрн эзэлнэ, гэжэ социалис ороннуудай хүтэлбэрилэгшэдэй нүхэр Л. И. Брежневэй Крымдэхи үүлзалганууд туhай мэдээсэлнүүдэй үдхые ойлгон мэдэрhэн, хүн бүхэн тобшолоо хэнэ, — гэжэ БКП-гэй ЦК-гай орган **«Работническо дело»** газетэ бэшэнэ.

Аха дүү ороннуудай хамтын ябуулганууд хэхэ, социализм болон коммунизм байгуулха түүхэтэ зорилгонуудые эдэнэй амжалтатайгаар шийдхэхын тула шухала зүбшэлэлгэ, эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ hуури эзэлнэ, — гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** түрүү бэшэг дотороо бэшэнэ. Улаахооронд зорилгонуд туhай хэблэл, арсалдаатай асуудалнуудые, хөөрэлдөөнүүдые хэhэнэ: үндэhөөр, таарүү зохидоор шийдхэхэ шухала гэжэ үүлзалганууда хабаадаг шаа тусхайлан тэмдэглэ, — гэжэ тус газетэ бэшэнэ. Варшавска Договорто хабаададаг гурэнүүдэй байгша онэй майда Варшавада багалан абаhан декларацин доторхи хараа бодолые эдэ үүлзалганууд лаблан баталаа.

Польшын газетэнүүд аха дүү партинуудай ба ороннуудай хүтэлбэрилэгшэдэй үүлзалганууда дүнгүүдые КПСС-эй Центральна Комитедэй hайшаанан туhай мэдээсэлые «Социалис хани нэгэдэл батадхаха хэрэгтэ оруулагдаhан шэнэ хубита», «Ажабайдалаа бүхы асуудалнуудаар социалис ороннуудай аха дүүгэй ёhоор үгээ ойлгосолго» гэhэн гаршагаудтайгаар тунхаглаба.

Социалис хани нэгэдэлтэ ороннуд нийтын ондо ондоо байгуулалтатай гурэнүүдэй хоорондын политическэ хөөрэлдөө үргэдхэхые шухалда тоолоно, мунөө сагаи улаахооронд бандалда хабаатай бүхы гол асуудалнуд тиимэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тодорхойгоор хараагдаха ёhотой, — гэжэ **«Трибуна люду»** тэмдэглэнэ.

Зүрнэлдөөнүүдые амгалан гурэмаар шийдхэхэ гээд КПСС-эй ЦК-гай уряалhанда Парижай **«Юманите»** анхарал хандуулна. Дунаурр зайда хэрэглэдхэ ракетэнүүд тушаа, американ добтолхы ядерна хэрэгсэлнүүд туша хөөрэлдөөнүүдые нэгэн доро үнгэргэхэ гэhэн совет шэнэ үүсхэлнүүдтэ баруун ороннуудай зүбшөөhөн харюу үгөө hаань, бүү зэбсэгүүдые урдилдэн тухеэрхэ ябадалые бодото дээрэнь хизаарлаха гэм нээгдэхэ hэн гэжэ тус газетэ бэшэнэ. Крымдэхи үүлзалганууда дүнгүүдhээ харахада, социализмын ороннуд Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха зорилготой зүблөөндэ хабаадаhан гурэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Мадридта болохоё байгэа үүлзаяга туша социализмын ороннуд тодорхой хараа бодол баримтална, сэрэгэй талаар шахардуу байдал hуларуулха, бүү зэбсэгүүдые хуряаха асуудалаар нийтэ Европын конференци зарлахые дурадхана.

Амгалан байдал бэхижүүлхэ, бүү зэбсэгүүдые хуряаха хүсэлэнтэй байhаhа Москва дахин элирхэлбэ — гэжэ Баруун Германиин **ДДП агентство** тусхайлан тэмдэглэнэ. Амгалан байдал сахилгын, бэхижүүлгын асуудал бүхы ороннуудайхиhаа үлүүгээр социалис ороннуудта шухалада тоологдоно. Социалис ороннуд нийтын ондо ондоо байгуулалтануудтай гурэнүүдэй хоорондын политическэ хөөрэлдөө үргэлжэлүүлхэ ба гүнзэгыруулхые хүсэнэ, — гэжэ энээнгэй дашарамдуулан тус агентство тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

СОВЕТ ДУРАДХАЛНУУДЫЕ ДЭМЖЭНЭ

ВАШИНГТОН. США-гай олонинтын томо эмхинуудэй нэгэн — гадаадыч ба сэрэгэй шэнэ политикын түлөө нэгэдэл дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетно-ядерна зэбсэг туhай, американ ядерна добтолхы хэрэгсэлнүүд туhай асуудал нэгэн доро зүбшэн хэлсэжэ эхилээ гэhэн Советскэ Союзай дурадхалнуудые дэмжэбэ.

Өөрынгөө зэргэдэ олонинтын 60 шахуу эмхинуудые нэгэдхэhэн энэ нэгэдэлэй эндэ тарааhан мэдуулгэ дотор нигэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ. «США-гай захиргаан Советскэ Союзай дурадхалнуудта тон анхаралтайгаар хандаха, дурсагдаhан асуудалаар болохо хөөрэлдөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаха ёhотой».

ОСВ-2 туhай договор дабы эсэстэн баталха, ОСВ-3 hай хэм соо стратегическэ зэбсэгүүдые саашадань хизаарлахагүй туhай хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, эхилхыень, тиихэдээ түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүд ба зэбсэгүүдые хороохо асуудалаар хэлсээ хэйшо татаха хараа бодолhоо арсаха, химическэ зэбсэг зохсохо ба бүтээхые хорихо туhай, Индиин океаниие амгалан дайда болгохо, бүү зэбсэгүүдээр наймаа хэлтые хизаарлаха туhай хөөрэлдөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан документыи авторнууд Вашингтониие уряална.

США-гай ПОЛИТИКЫЕ ШҮҮМЖЭЛНЭ

ИСЛАМАБАД. «США — мусульманууд hаа эсэ ехэ дайсан. Мусульман ороннуд үнэнтэ ханинарнан хэд бэ, лайсаднай хэд бэ гэжэ мэдэхэ ёhотой» гэhэн гаршагтай. Иран ба Афганистан туша США-гай баримталдаг политикые, тэрэшэлэн Индиин океандахи американ сэрэгэй хүсэ бүри ехэ болгохо гэдэг Вашингтоной ябуулганууды эрид шүүмжэлhэн статья «Тамир» газетэдэ тунхаглагдаа.

«Иранда, Советскэ Союзай хилэ дээрэ США өөрынгөө сэрэгэй тагнуулай олон база эмхидхэhэн юм, тэдэнь Иранай революциин илаха үеэр усадхагдаhан байгаа. Гэбэшье Вашингтоной хорото hанаашалганууд болюулагданагүй. Американ талд баридаг гурим Иранда тогтоохо, энэ ороннуе өөрынгөө аша тушада урда мотаэр хэрэглэхэ гэжэ США ороннуд. Персид булангай оршон тойроохи гурэнүүдтэ Иранай революциин нүлөөлхэhэн американецуудые айна. Тиимэhээ дэлхэйн энэ районо хусэнүүдээ элсүүлэн гулидхана, Иранай революциие дараха hэдэлгэ гаргана, араб хархие гуримуудые хамгаална, Индиин океанай оршон тойронхи зарим гурэнүүдтэ өөрынгөө сэрэгэй баазануудые эмхидхэхэ гэжэ ороннуд», — гэжэ «Тамир» статья дотор хэлэгдэнэ.

ДУРАДХАЛНУУДЫЕ ДЭМЖЭНЭ